KONSERVAATTORI

2/2016 127

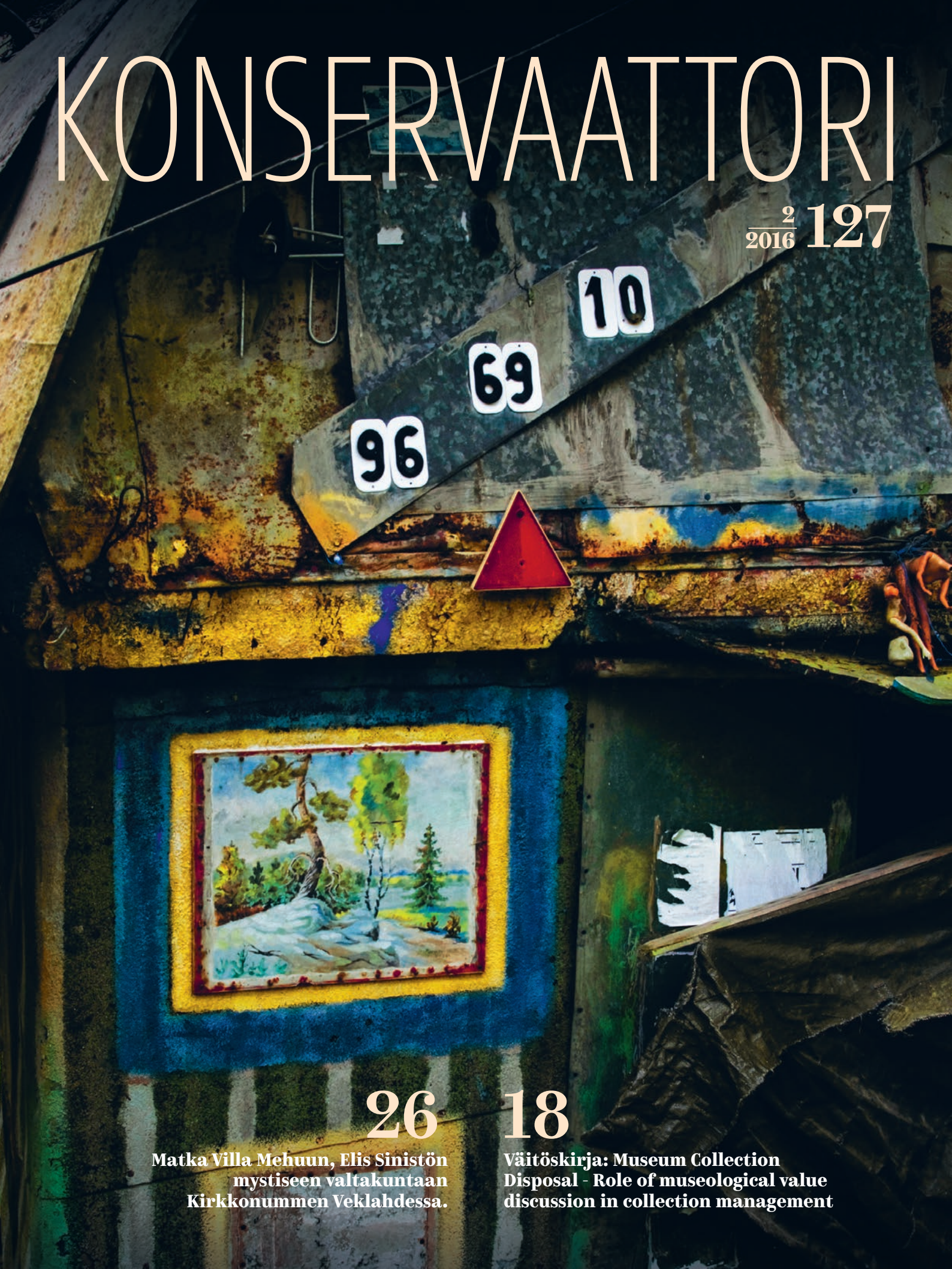

26
Matka Villa Mehuun, Elis Sinistön mystiseen valtakuntaan Kirkkonummen Veklahdessa.

18
Väitöskirja: Museum Collection Disposal - Role of museological value discussion in collection management

SISÄLLYS

Aikaa on kulunut siitä, kun Villa Mehusta on viimeksi pidetty huolta, rakennukset ovat nyt kasvamassa takaisin maahan. Konservaattori ja kulttuuriperinnön vaalija soisi tämänkaltaisen arkkitehtonisen, ainutlaatuisen ja omituisenkin kokonaisuuden säilyvän tuleville sukupolville.

Villa Mehu, sivu 22

3 Pääkirjoitus
4 Pkl tiedottaa
5 8 kysymystä konservaattorille
7 Berlin Declaration
10 Esinetutkimusverkosto Artefacta
12 Monimateriaaliobjektien elinkaariongelmat
16 Care and Conservation of Manuscripts -kongressi Kööpenhaminassa
18 **Väitöskirja:** Museum Collection Disposal – Role of museological value discussion in collection management
22 Krakelyyrien teräslankatuenta
26 Mystinen valtakunta – Villa Mehu
32 Työleirillä Latviassa
38 **Menetelmä:** Vehnätärkkelyksen ja pyyhekumin käyttö liimanpoistossa
39 **Menetelmä:** Vesivärin ja musteen suojaaminen gelatiinilla
40 Konservaattoriliiton kevätkoulutuspäivä Tukholmassa
42 Konservaattoriliiton kevätkoulutuspäivä Tukholmassa – Kokoelmakeskusvierailu Tombassa
46 **Mentelmä:** Lokaali kaasukammio teipin poistossa
47 Riskiarviointi kokoelmatoiminnan kehittämisen työvälineeksi
49 Toimintakertomus 2015
52 Kevätkokouksen pöytäkirja
54 Tuloslaskelma ja tase
56 Sääntömääräisen syyskokouksen kokouskutsu

Puheenjohtajan tervehdys lehden alkusivulta siirtyi historiaan lehtiuudistuksen myötä. Asiat, joista aikaisemmin palstalla muistuttelin löytyvät nyt PKL tiedottaa -osiosta. Suurella ilolla olen saanut seurata vierestä upean lehtitiimimme työtä tämän lehden ja lehtiuudistuksen aikaansaamiseksi, välillä huudellen väliin, että mihin rahamme riittävät ja mitä virallista emme saa lehdestä unohtaa. Iso innostunut Kiitos lehtitiimille ja kaikille kirjoittajille, lopputulosta kelpaa kahvihuoneissa lukea!

Syyskokouksessa nähdään!

Jaana Kataja
Puheenjohtaja

KONSERVAATTORI

Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry
Nordiska konservatorförbundets Finländska sektion rf
www.konservattoriliitto.fi
www.facebook.com/konservaattoriliitto
http://konservaattoriliitto.blogspot.fi/
https://www.instagram.com/konservaattoriliitto/

Lehden työryhmä:
Stina Björklund
Satu Haapakoski
Anna Rajainmaa
Erika Tiainen
Marleena Vihakara

Lehden toimituksen sähköposti:
pkllehti@gmail.com
Osoitteen muutokset, puuttuvat lehdet ja jäsenasiat:
jasensihteeri@konservaattoriliitto.fi

Konservaattorit- lehti
Numero 127
Painovuosi 2016
ISSN 0780-0223
Levikki 300 kpl
2 numeroa vuodessa
Ilmoitushinnat:
2/1 sivu 80 €/lehti (128 €/vuosi)
1/1 sivu 55 €/lehti (88 €/vuosi)
1/2 sivu 30 €/lehti (48 €/vuosi)
Takakansi 80 €/lehti (128€/vuosi)

Ulkoasun suunnittelu ja taitto:
Anna Mattsson/Suomi Design Oy
Painopaikka: Libris Oy, Helsinki

PÄÄKIRJOITUS

Käsissäsi on uusittu Konservaattori-lehti. Lehden muutos on vaatinut paljon sekä ideoimistyötä että hyviä istumalihaksia niin kokouksissa kuin tietokoneen äärellä. Hallituksen valittua viime talvena graafikkoehdokkaista Suomi Design Oy:n, pohdimme ensin niitä visuaalisia asioita, jotka saisivat konservaattorit ja muutkin lukijat valitsemaan juuri Konservaattori-lehden lehtipinosta tai nostamaan sen käsiinsä kahvipöydältä ja lukemaan kannesta kanteen. Seuraavaksi kokoamamme ideariihi lähti luomaan lehden sisältöä. Mietimme, millaisia artikkeleja ja osioita lehden tulisi sisältää, jotta lehti luettaisiin ja siihen haluttaisiin kirjoittaa. Avainsanoja olivat mm. selkeä, informatiivinen, hauska, kevyt, innostava, tieteellinen (olematta raskas), uutta opettava, vanhoista tiedoista muistuttava. Omien näkemystemme ja ambitioidemme lisäksi vuosien varrella tulleet palautteet, kollegojen kanssa käydyt kahvipöytäkeskustelut ja muut eri kyselyjen tuottamat annit ovat olleet omassa, tärkeissä rooleissaan kehitysprosessissa.

Tämä lehti on eri tapahtumien ja ainesten lopputulos. Ja se sisältää sitä, mitä halusimmekin: paljon uutta ja vanha uudessa asussa.

Perinteisten ja nyt uuteen asuun puettujen PKL:n tiedotusasioiden, virallisten papereiden, matkaraporttien ja vapaiden artikkelien lisäksi esittelemme neljä uutta artikkelikonseptia. Lyhyet toimenpiteet sisältää nimensä mukaisesti lyhyitä tapaustutkimuksia eri konservoinnin aloilta. Kahdeksan kysymystä konservaattorille tutustuttaa meille konservaattorin kysymysten kautta. Ulkopuolinen näkökulma tuo esille alan poikkitieteellisyyden tärkeyden esittelemällä jonkun konservointialan ulkopuolisen, mutta konservoinnin kanssa työtai opiskeluelämässään kohtaamisessa olevan henkilön näkemyksen alaan. Jokaisessa numerossa tuomme esille myös konservointia tieteen- ja materiaalitutkimuksen alana Konservointi ja tiede otsikon alla. Lisäksi pyrkimyksenämme on julkaista jokaisessa numerossa jokin alallamme tehty pro gradu-, väitöskirja- ja/tai päättötyö artikkelina sekä jakaa tietoa opiskelijoiden tekemistä tutkimus- ja harjoittelutöistä. Lehden sisältö tulee muokkautumaan tulevien lehtien myötä, palautetta ja toiveita otetaan edelleen innolla vastaan.

Jokaisella meistä lehtiporukan jäsenellä on omia vahvuusalueita, jotka yhteen koottuna ja ryhmässä ovat muun muassa olleet se voima, joka laittoi nyt nähtävän Konservaattori-lehden muutoksen liikkeelle. Mutta tärkeimmät muutoksen mahdollistajat ovat olleet artikkelien kirjoittajat ja te, hyvät Konservaattoriliiton jäsenet ja lehden lukijat. Ilman jäseniä ei olisi tarvetta tiedottamiseen, ilman lukijoita ei tarvetta tuottaa mahdollisimman kiinnostavaa sisältöä eikä sisältöä ilman kirjoittajia.

Kiitos kaikki tämän uudistuneen Konservaattori-lehden tekoon osallistuneet: Suomi Design Oy, **Hanne Mannerheimo**, **Suvi Kervinen**, **Nina Robbins**, **Arja Koskinen**, **Alex Snellman**, **Erkka Pajula**, **Päivi Kyllönen-Kunnas**, **Jaana Seppälä**, **Katri Lahti**, **Mari Lenck**, **Jaana Kataja**, **Jenni Suoniemi**, **Venla Martikainen**, **Heini Halme**, **Liisi Hakala** ja **Kaisa Kannus**.

Konservaattori-lehden toimituksen puolesta
Marleena Vihakara

PKL TIEDOTTAA

© Yayoi Kusama. Kuva: HAM / Maija Toivanen

Yayoi Kusama: Narkissos-puutarha, 2016 (installaationäkymä Helsingin talvipuutarhasta). Courtesy of Ota Fine Arts, Tokyo/ Singapore; Victoria Miro Gallery, London; David Zwirner, New York.

Syksyn 2016 koulutuspäivät

Helsingin taidemuseo HAM Tennispalatsi emännöi syksyn koulutuspäiviä perjantaina 4.11.2016 teemalla: Yayoi Kusama - kansainvälisen kiertonäyttelyn toteuttaminen tekniikan näkökulmasta. Ohjelman ja ilmoittautumisohjeet löydät konservaattoriliiton nettisivuilta. Ilmoittaudu 26.10.2016 mennessä. Koulutuspäivä päättyy Konservaattoriliiton syksyn vuosikokoukseen, virallinen kokouskutsu löytyy lehdestä.

NKF jatkokoulutuskurssi keväällä 2017 Kööpenhaminassa

Pohjoismaisen konservaattoriliiton kolmen vuoden välein pidettävä jatkokoulutuskurssi pidetään viikolla 17/2017 Kööpenhaminassa Tanskan kansallismuseossa. Seminaarin aiheena ovat konservoinnin analyysimenetelmät. Lisätietoja kurssista julkaistaan Tanskan osaston nettisivuilla http://nkf-dk.dk/forside.

Onnittelut valmistuneille konservaattoreille

Konservaattoriliitto onnittelee kaikkia keväällä 2016 valmistuneita konservaattoreita ja toivottaa menestystä alkaneelle työuralle. Konservaattoriliitto myönsi stipendejä valmistuneille liiton jäsenille. Stipendit saivat **Jenni Suoniemi** (mako), **Aleksi Pienimäki** (eko) ja **Eveliina Holopainen** (teko). Valmistuneiden konservaattoreiden opinnäytetyöt on luettavissa ammattikorkeakoulujen theseus.fi -palvelun kautta.

Bloggaa konservoinnista
Konservaattorit-blogia päivitetään taas rennon epäsäännöllisesti. Aiheina konservointi ja kulttuuriperinnön säilyttäminen sen koko kirjossa. Haluaisitko sinä jakaa kaikille ajatuksia ja kuvia työstäsi tai konservoinnista yleisesti? Etsimme blogiin tiiviitä ja inspiroivia juttuja konservaattorin arjen askareista, pohdintoja tai kannanottoja kulttuuriperinnön säilyttämisestä tai tieteellisiä näkökulmia metodeista ja materiaaleista. Tyyli ja sana on vapaa. Laita viestiä tiedottajalle pkl.tiedotus(at)gmail.com. Blogi löytyy osoitteesta http://konservaattoriliitto.blogspot.fi/

www.konservaattoriliitto.fi Internetsivutyöryhmä
Konservaattoriliiton internetsivuista alkaa olla aika ajanut ohitse. Loppuvuodesta 2016 kootaan työryhmä, joka pistää sivujen sisällön uusiksi vastaamaan tätä päivää. Jos pääsi pursuaa ideoita, olet pedantti tekstin tarkastaja, nerokas ICT-osaaja tai ihan perus konservaattori niin ilmoittaudu mukaan työryhmään: jaana.nkf(at)gmail.com

Missä sää asut?
Eli muistathan päivittää yhteystietosi konservaattoriliitolle, jotta lehti ja muut tiedotteet löytävät tiensä postilaatikkoosi ja jäsenmaksulaskut sähköpostiisi. Tiedot saat päivitettyä nettisivulla olevalla lomakkeella tai laittamalla viestiä jäsensihteerille jasensihteeri(at)konservaattoriliitto.fi.

Konservointi - tieteen ja taiteen polttopisteessä
Liiton kokoama konservointinäyttely on nyt nähtävillä Länsi-Uudenmaan kulttuuriperintökeskuksessa Tammisaaressa, Arvotekstiilipalvelu Tupulatäkin tiloissa.

Monumentaalinen julkaisu
Uupuuko hyllystäsi vielä viime syksyisen kongressin julkaisu? Liiton jäsenille julkaisua on saatavilla postimaksujen

hinnalla. Tilaukset jaana.nkf(at)gmail.com.

Vuoden 2016 apurahat
Konservaattoriliitto myönsi kolme 200€ suuruista apurahaa. Apurahan saivat **Katri Lahti** ja **Taru Mäkitalo** 18.-19.11.2016 Amsterdamissa järjestettävään huonekalukonservoinnin symposiumiin, sekä **Erika Tiainen** 13.-15.4.2016 Kööpenhaminassa olleeseen Care and Conservation of Manuscripts -kongressiin. Hakemuksia tuli kaikkiaan viisi. Apurahan saaneiden matkakertomukset julkaistaan tässä sekä seuraavassa Konservaattoriliiton lehdessä.

Pintaa syvemmälle menetelmätyöpaja
Esinetutkimusverkosto Artefacta järjestää konservaattorien ja tutkijoiden yhteisen menetelmätyöpajan *Pintaa syvemmälle* Museoviraston uudessa Kokoelma- ja konservointikeskuksessa sekä Metropolian tiloissa Vantaalla 25.11.2016. Tapahtumasta tiedotetaan tarkemmin ensimmäisenä Artecfactan verkkopalveluun ja jäseniksi rekisteröityneitä. Jäseneksi voi rekisteröityä Artefactan sivujen kautta osoitteessa http://www.artefacta.fi/rekisteroidy. Osallistumispaikkoja tapahtumaan on rajoitetusti.

Konservaattorityöryhmien toiminta
Konservaattoriliiton jäsenillä on aktiivista pienryhmätyöskentelyä erikoisaloittain. Kevään koulutuspäivien yhteydessä kokoontuivat ainakin paperi-, esine-, tekstiili- sekä rakennuskonservaattoreiden työryhmät. Kokoamme lehden seuraavaan numeroon ajantasaiset tiedot työryhmistä ja niiden mahdollisista tiedotuskanavista, jotta tiedot olisivat mahdollisimman monen kiinnostuneen saavutettavissa. Tätä varten pyydämme työryhmiä lähettämään tämänhetkiset yhteystietonsa lehden toimitukseen osoitteeseen pkllehti(at)gmail.com.

8 KYSYMYSTÄ KONSERVAATTORILLE

1) Kuka olet?
Olen **Jaana Seppälä** ja valmistuin tekstiilikonservaattoriksi Metropoliasta syksyllä 2012.
2) Missä työskentelet tällä hetkellä?
Työskentelen konservaattorina ja laajennetun toimenkuvani ansiosta myös tutkijana Satakunnan Museossa Porissa. Olemme Satakunnan maakuntamuseo, ja toimipisteitä museollamme on yhteensä neljä. Meitä konservaattoreita on kaksi, ja muodostamme yhdessä kokoelma-amanuenssin kanssa kokoelmatyöryhmän.
3) Miten päädyit konservaattoriksi/työhösi/projektiin?
Poriin päädyin Rooman, Turun ja Tampereen museoiden määräaikaisten työsuhteiden kautta.
4) Mikä työssäsi on hauskinta/haastavinta?
Hauskinta ja yhtä aikaa haastavinta on yhdistetyn toimenkuvani laaja työkenttä ja sen luomat mahdollisuudet sekä jäsennellä omaa työskentelyä että päästä vaikuttamaan siihen, miten kokoelmat ja niistä löytyvä tietomäärä pääsevät esille ja miten sitä voidaan hyödyntää. Konservoinnin ja esinevarastoinnin lisäksi teen esinetutkimusta, dokumentointivalokuvausta, luettelointia, digitointia ja esinetietojen päivitystä, asiakaspalvelua, osallistun näyttelyiden sisällön tuotantoon ja niiden rakentamiseen. Tekstiilien lisäksi vastaan yhdessä kollegani kanssa eri esineryhmien tarkkailusta ja hyvinvoinnista ja erityisvastuualueenani ovat myös luonnontieteelliset kokoelmamme. Valmistan myös näyttelyrekvisiittaa, ja päivitän yhdessä muun henkilökunnan kanssa sosiaalista mediaa ja museon blogia. Työyhteisömme on hyvin joustava ja yhteenhitsautunut ja teemme kaikki erilaisia työtehtäviä aina tarpeen tullessa oman osaamis-

kenttämme mukaan. Tällä hetkellä teemme uutta perusnäyttelyä ja suunnittelemme kokoelmakeskusta, jotka molemmat ovat suuria ja suhteellisen harvinaisia projekteja museouralla. Ilonani tekstiilikokoelman suhteen on digitoida ja tehdä siitä tutkimusta.

5) Mikä on oudointa mitä olet tehnyt työssäsi?

Olen mm. korjannut työkavereiden vaatteita ja punonut 3 metriä tekokukkaseppelettä. Esineistä oudoin oli luultavasti luonnollisesti muumioitunut pari sataa vuotta vanha nyljetty karhun pää, jonka dokumentoin, valokuvasin ja lisäsin esinetietokantaan. Tunnustettakoon, että pää myös on kaikkien aikojen TOP 10 -suosikkiesinelistallani.

6) Mikä on lempityövälineesi ja mihin sitä käytät?

Esinetietokanta! Olen neuroottinen esinetietojen ylöskirjaaja ja lajittelija. Konservoinnissa lempityövälineeni on ultraäänikostutin. Rakastan myös silkin kanssa työskentelyä; silkkisten tukikankaiden ja silkkilangan kanssa työskentely (ja silkistä valmistetut museoesineet) tietävät aina hyvää työpäivää!

7) Mitä haluat vielä oppia?

Lyhyesti ja absurdisti: kaiken. Mitä enemmän esineitä konservoi ja tutkii, tietomäärän lisäksi kasvaa ymmärrys siitä kuinka paljon lisää opittavaa ja omaksuttavaa on. Yleiset historia-aineet ja arkeologia ovat enemmän välttämättömyyksiä kuin vaihtoehtoisia lisäopintoja. Viimeisimmät aiheet, joihin olen esineiden vuoksi töissä syventynyt ovat olleet niinkin erilaisia kuten karhuihin liittyvät suomalaiset kansanuskomukset, indonesialaiset hindulaisuuden jumalveistokset 1400-luvulla ja norsunluiset anatomiset miniatyyrit – kaikenlaisia asioita, joita tekstiilikonservoinnin kurssitarjottimesta ei yllätysyllätys löytynyt. Käsittelen puolet työajastani esineitä, jotka eivät ole tekstiilejä; esineitä, jotka ovat tulleet museollemme eri puolilta maailmaa ja ovat hyvin eri ikäisiä, ja jokainen esine on valtavan mielenkiintoinen. Ne inspiroivat tutkimaan ja oppimaan lisää materiaaleista, valmistustekniikoista, käyttötavoista ja esineen valmistuspaikkaan ja -aikaan liittyvistä kulttuuri-ilmiöistä. Kun oppii yhden uuden asian, ilmenee aina vähintään kaksi uutta syventymisen aihetta. Esinetutkimuksen ja oman koulutusalueen ulkopuolelta tulevien erimateriaalisten esineiden kanssa työskentely on mielestäni suuri etu käytännön konservoinnin ammattitaidon kehittymiselle, sillä se syventää tietotaitoa ja laajentaa perspektiiviä ymmärtää sekä esineitä että materiaaleja.

8) Miten nollaat?

Kuulostaa ehkä hurjalta, mutta nollaan tekemällä töitä. Työlläni ja harrastuksillani ei juurikaan ole eroa. Vapaa-aikanani ompelen historiallisia pukutoisintoja ja teen omituisia DIY-projekteja. Tämä paradoksaalisesti yhtä aikaa auttaa unohtamaan museotyöt että edistää ammattitaitoani töissä. Ompelen käsin 30-luvun iltapukuja, katson dramaattisia telenoveloita ja syön kakkua – yleensä kaikkia yhtä aikaa. Loma-aikoina katoan Italiaan ja nollaan koko Suomen.

Berlin Declaration

Juhlaseminaariin osallistujat Bode Museumin portaikossa.

Kesäkuun alussa kokoontuivat Euroopan eri maiden konservointialan järjestöjen E.C.C.O. (European Confederation of Conservator-Restorers' Organisation) edustajat ja puheenjohtajat Berliinissä järjestön yleiskokoukseen ja 25-vuotisjuhlaseminaariin. Suomesta tilaisuuksiin osallistuivat konservaattoriliiton E.C.C.O edustaja **Mari Lenck** ja puheenjohtaja **Jaana Kataja**.

Yleiskokous järjestettiin 5.6.2016. Päivän aikana käytiin lävitse E.C.C.O.:n kuluneen vuoden toiminta, jäsenmaiden kuulumisia, suunniteltiin tulevaa, ja valittiin uuden jäsenet valtuustoon. Valtuustoon kuuluvat **Susan Corr**, Puheenjohtaja (ICRI – Irlanti), **Sebastian Dobrusskin**, varapuheenjohtaja (SKR-SCR – Sveitsi), **Stefan Belishki**, Varapuheenjohtaja (ACB – Bulgaria), **Barbara Davidson**, sihteeri (KR – Slovakia), **Anja Romanowski**, varasihteeri (VDR – Saksa), **Elis Marçal**, taloudenhoitaja (ARP – Portugali), **Peter De Groof**, taloudenhoitaja (APROA-BRK – Belgia), **David Aguilella Cueco** (FFCR – Ranska), **Jana Šubic Prislan** (DRS – Slovenia), **Ana Galán Perez** (ACRE – Espanja) ja **Kristian Schneider** (ARI – Italia).

Maanantaina 6.6. juhlaseminaarissa puhuttiin konservaattorin ammatin ja koulutuksen muutoksista ja tärkeydestä kautta yhdistyksen 25 -vuotisen historian. Eri jäsenmaiden edustajat ja puheenjohtajat yhdessä muiden paikalle kutsuttujen seminaarivieraiden kanssa laativat ja allekirjoittivat Berliinin julistuksen, jonka on tarkoitus toimia kannanottona konservoinnin asian edistämiseksi Eurooppalaisella tasolla.

Jaana Kataja,
konservaattoriliiton hallituksen puheenjohtaja
Mari Lenck,
konservaattoriliiton E.C.C.O-edustaja

BERLIN DECLARATION

E.C.C.O.
European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations A.I.S.B.L.

Declaration of Berlin

On the occasion of the 25th Anniversary of E.C.C.O. we the delegates to E.C.C.O.'s 25th General Assembly together with the Presidents of our national organisations and assembled guests, considering:

the Council of Europe's Framework Convention on the value of Cultural Heritage to Society (Faro Convention 2005), Article 5 – Cultural heritage law and policies, point b, of which seeks to:

> *enhance the value of the cultural heritage through its identification, study, interpretation, protection, conservation and presentation;*

considering the July 2014 communication of the European Commission towards an integrated approach to Cultural Heritage for Europe:

> *It is clear that many public policies have an impact on heritage, and heritage in turn has many impacts in other policy areas. Therefore a more integrated approach to heritage conservation, promotion and valorisation is needed in order to take into account its manifold contribution to societal and economic objectives, as well as its impact on other public policies.*

considering the Namur Declaration (2015) point 4.2:

> *should promote a shared and unifying approach to cultural heritage management, based on an effective legal framework for the integrated conservation of heritage, and involving all the major players, institutional and other, and the representatives of professionals and civil society, at international, national and local level;*

Siège social: rue Coudenberg 70, BE-1000 Bruxelles, Belgique, Entreprise N° 0447.118.530

We recognise Conservation-Restoration as a strategic resource for society in the care and valorisation of our common Cultural Heritage. We kindly request that the Council of Europe and other relevant bodies consider developing a charter or a recommendation on the Conservation-Restoration of Cultural Heritage.

Take note of the establishment in 2017–18 of a working group of experts from member states at European Union level, in the framework of the Work Plan for Culture 2015-2018, discussing traditional and emerging professions on Cultural heritage with focus on skills, training and knowledge transfer. Invite E.C.C.O. members to get in touch with national authorities to ensure that E.C.C.O. objectives are properly taken into account in the discussion.

Invite E.C.C.O. members to reflect further on how to advance further E.C.C.O. objectives thanks to the opportunity offered by the European Year of Cultural Heritage.

This declaration was proposed and discussed at E.C.C.O.'s General Assembly on June 5th; it was enhanced and unanimously voted for at the Presidents Meeting on June 6th.

The list of participants is attached.

Siège social: rue Coudenberg 70, BE-1000 Bruxelles, Belgique, Entreprise N° 0447.118.530

Ulkopuolinen näkökulma

ESINETUTKIMUSVERKOSTO ARTEFACTA

MISTÄ SE SYNTYI JA MINNE SE ON MENOSSA?

TEKSTI **ALEX SNELLMAN**

En ollut uskoa korviani, kun taidehistorian ohjaajani totesi esinetutkimusta edustavan proseminaariesitelmäni aiheesta hieman pettyneenä, että ”kyllähän meillä sellaistakin tehdään”. Hän oli aluksi innostunut, kun luuli, että tutkin aatelismiesten univormua maalauksissa, mutta kun oli kyse aatelisunivormusta museokokoelmissa olevana esineenä, ei aihe ollutkaan enää niin kiintoisa. Proseminaariesitelmäni *Aatelisunivormu: suomalainen aatelismies keisarivallan vaatteissa* (2006) valmistui aikanaan, mutta tämä kymmenen vuotta sitten sattunut tapaus oli virikkeenä Esinetutkimusverkosto Artefactan perustamiselle.

Jos se oppiaine, jonka piiriin **Riitta Pylkkäsen** tunnetut pukututkimukset ja **Ole Gripenbergin** teos *Civiluniformer i Finland* (1969) lähinnä kuuluivat, suhtautui näin nihkeästi esineiden tutkimiseen, niin missä niitä sitten ylipäätään saattoi tutkia? Tiesin, että kansatieteessä esineillä oli ollut tärkeä rooli, mutta kansatiede keskittyi kansanesineisiin ja opettajakunnan sukupolvenvaihdoksen myötä myös yhä useammin esineiden merkityksiin – ei niinkään esineisiin itsessään. Oma pääaineeni historia taas oli kiinnostunut lähinnä esineiden kulutuksen tutkimisesta. Arkeologiaa en opiskellut lainkaan, mutta se kytkeytyy yleensä maalöytöihin, joista ei nyt ollut kyse.

> Museoiden miljoonat esineet alkoivat muuttua näyttelyrekvisiitaksi, kun ne lakkasivat olemasta tutkimuksellisen mielenkiinnon kohteena.

Kaipasin esineitä taustoittavaa tutkimusta myös freelance-työssäni Kansallismuseon oppaana. Vanhaan esinetutkimukseen suhtauduttiin jotenkin vähätellen. Muistan, että **Osmo Vuoriston** jämäkälle ja tilastollisuudessaan hyvin 70-lukulaiselle perustutkimukselle *Suomalaiset haarikka-astiat* (1978) vähän naureskeltiin, mutta juuri mitään ei tarjottu tilalle. Esinetutkimus oli mennyt pois muodista.

Museoiden miljoonat esineet alkoivat muuttua näyttelyrekvisiitaksi, kun ne lakkasivat olemasta tutkimuksellisen mielenkiinnon kohteena. Puhuttiin semiotiikasta ja diskursseista sekä kehitettiin museologian oppialaa – museoiden puitteiden tutkimusta – jonka suhteen nähtiin paljon vaivaa samaan aikaan, kun itse museoiden sisällön eli esineiden tutkimus oli joutunut pois muodista. Tutkijat nimittäin seuraavat tiedemuoteja yleensä kuin sopulit: se, mikä on pinnalla ja saa rahoitusta, on useimpien mielenkiinnon kohteena.

Mitä siis tuli tehdä? Yleensä on tapana valitella tilannetta ja keskittyä johonkin tärkeämpään, mutta kun en nyt keksinyt tärkeämpää, niin päätin, että asialle on syytä tehdä jotain. Kun minulla oli sitten tilaisuus vuonna 2009 esitellä aatelisunivormututkimustani arvovaltaisella areenalla, vuonna 1870 perustetun Suomen Muinaismuistoyhdistyksen kuukausikokouksen esitelmässä, ehdotin

Artefacta

Esinetutkimusverkosto

sen päätteeksi esinetutkimusverkoston perustamista.

Ehdotus sai suopean vastaanoton, ja erityisesti Kansallismuseon ylijohtajan **Helena Edgrenin** ja etnologian emeritusprofessori **Bo Lönnqvistin** tuki oli tärkeää. Kyselin eri alojen edustajia mukaan verkoston neuvottelukuntaan, eikä kukaan kieltäytynyt: esinetutkimuksen tilanteessa nähtiin selvästi parantamisen varaa. Neuvottelukunnan ensimmäiseksi puheenjohtajaksi saimme Kansallismuseon rahakammion johtajan **Tuukka Talvion**.

Suomen Kulttuurirahasto myönsi rahoituksen Artefactan toiminnan käynnistämiseen, ja niin saatoimme rakentaa verkostolle verkkopalvelun (www.artefacta.fi) sekä aloittaa toiminnan Esinetutkimus nyt! -konferenssilla lokakuussa 2011. Verkosto on siis ollut olemassa jo viisi vuotta ja kerännyt tähän mennessä runsaat 850 jäsentä.

Jo ensimmäisessä konferenssissa oli mukana konservaattoreita, ja syksyllä 2014 Kansallismuseon konservaattori **Aki Arponen** kutsuttiin mukaan verkoston neuvottelukuntaan, jotta konservaattorit voitaisiin ottaa entistä paremmin huomioon. Itse otin myös muutamaan otteeseen yhteyttä Konservaattoriliiton hallitukseen, mutta tuolloiset keskustelut eivät johtaneet tuloksiin. Nyt niitä jatketaan uusin voimin. Pyrimme löytämään hyviä toimintatapoja sekä tuomaan tutkijat, konservaattorit ja tutkijakonservaattorit entistä läheisempään yhteistyöhön. Olisi hienoa myös kuulla lukijoilta ehdotuksia tällaisen yhteistyön muodoista (sähköpostitse: esinetutkimus@gmail.com).

Itse ainakin näkisin mielelläni konservaattorit aktiivisena Artefactan keskustelupalstalla ja kaikissa tapahtumissamme. Erityisen ajankohtainen on konservaattorien ja tutkijoiden yhteinen menetelmätyöpaja *Pintaa syvemmälle*, joka järjestetään Museoviraston uudessa Kokoelma- ja konservointikeskuksessa sekä Metropolian tiloissa Vantaalla 25.11.2016. Aki Arposen ideoima tapahtuma tuo luontevasti tutkijat ja konservaattorit yhteen yhteisen mielenkiinnon kohteen – esineiden tutkimusmenetelmien – puitteissa.

Artefactan vuonna 2014 järjestämä kansainvälinen konferenssi How do we study objects? – analyses in artefact studies keräsi salin täyteen Helsingin Tieteiden talolla.

Menetelmätyöpajaan mahtuu rajallisesti osallistujia, ja tarkempaa tietoa tähän maksuttomaan tapahtumaan osallistumisesta on luvassa syyskuussa. Ensimmäisenä tiedon saavat Artefactan sähköpostilistan seuraajat eli kaikki verkkopalveluumme ja siten myös Artefactan jäseniksi rekisteröityneet. Jäseneksi voi rekisteröityä Artefactan sivujen kautta osoitteessa http://www.artefacta.fi/rekisteroidy.

Aika näyttää, millaiseksi yhteistyö muodostuu, mutta nyt on ainakin mahdollisuus vaikuttaa. Mitä konservaattorit toivovat Artefactalta? Missä olisi kehittämisen paikka? Mitä konservaattorit voisivat itse tarjota? Jatketaan keskustelua, sillä kiinnostus on kääntymässä kohti konkreettisia esineitä yhä laajemmalla rintamalla. On aika ottaa esineet tosissaan – erityisesti Suomen museoissa olevat 5,5 miljoonaa esinettä. Niitä on yksi jokaista suomalaista kohden!

Kirjoittaja on Esinetutkimusverkosto Artefactan koordinaattori ja Ella ja Georg Ehrnroothin säätiön tutkijatohtori. Hänen tutkijatohtorinhankkeensa Keisarivallan vaatteissa: siviiliunivormuilla luotu yhteiskunta 1809–1917 *(2016–2019) pääaineistona ovat Kansallismuseon kokoelmiin kuuluvat 135 siviiliunivormua.*

Kuva 1: Nahkasaapikkaan (TM 66958) polyuretaanipohja on tuhoutunut lähes kokonaan.

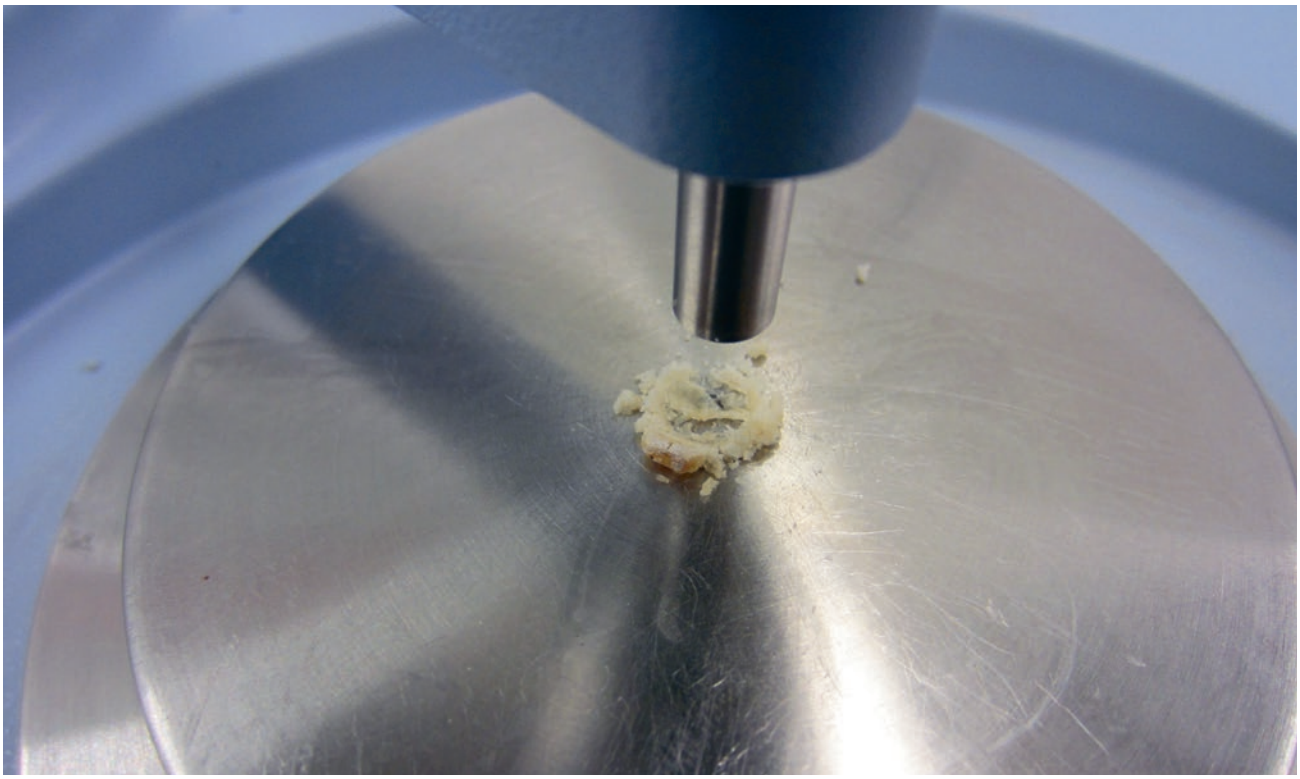

Kuva 2: Näyte TTM 66958 tn tutkimuksen jälkeen.

KONSERVOINTI JA TIEDE

MONIMATERIAALI-OBJEKTIEN ELINKAARIONGELMAT

TEKSTI JA KUVAT **ARJA KOSKINEN**

Teollisesti valmistettujen monimateriaaliobjektien säilytyksen ja konservoinnin monet ongelmat ovat olleet osittain tiedossa jo jonkun aikaa. Osa näistä ongelmista aiheutuu materiaalien hyvin eripituisista elinkaarista. On todennäköistä, että olemme nähneet vasta osan niistä ongelmista, joita on edessämme tulevaisuudessa monimateriaaliobjektien määrän yhä kasvaessa museokokoelmissa.

Teollisesti valmistetut monimateriaaliobjektit sisältävät yleensä luonnonmateriaalien lisäksi ns. moderneja materiaaleja, kuten kumeja ja muoveja. Luonnonmateriaalien ja teollisesti valmistettujen materiaalien välillä on nähtävissä huomattava ero elinkaarien osalla. Luonnonmateriaalien elinkaaret ovat yleensä vuosisatojen mittaisia, olosuhteista riippuen. Modernien materiaalien elinkaaret

> Luonnonmateriaalien elinkaaret ovat yleensä vuosisatojen mittaisia, olosuhteista riippuen. Modernien materiaalien elinkaaret saattavat olla vain muutaman vuosikymmenen mittaisi ja niiden kehityksessä pitkäaikainen kestävyys ei ole ollut määrittävä tekijä.

> Ominaisuuksiltaan erilaiset materiaalit ja niiden yhdistämisen aiheuttamat reaktiot ovat tärkeä tutkimusaihe, koska niillä voi olla huomattavia vaikutuksia muun museokokoelman säilymiseen.

saattavat olla vain muutaman vuosikymmenen mittaisi ja niiden kehityksessä pitkäaikainen kestävyys ei ole ollut määrittävä tekijä.

Pohjattomat nahkasaapikkaat

Hyvä esimerkki tästä monimateriaaliobjektien elinkaariongelmasta ovat Vapriikin jalkinekokoelmaan kuuluneet naisten nahkasaapikkaat (Kuva 1). Nahkasaapikkaan polyuretaanipohja on tuhoutunut lähes kokonaan alle viidessäkymmenessä vuodessa. Sen sijaan saapikkaan nahkaosissa on tapahtunut hyvin vähän muutoksia tänä aikana.

Toinen nahkasaapikkaista oli Vapriikin kenkänäyttelyssä ja toinen säilytyksessä. Esillä ollut nahkasaapikas jouduttiin poistamaan näyttelystä jo ennen näyttelyn päättymistä saappaan pohjan hajoamisprosessin tultua havaittavaksi halkeamien muodossa ja valkoisen aineksen ilmestyttyä pinnalle. Molemmat jalkineet tarkastettiin samaan aikaan vaurioiden vertailemiseksi. Tarkastuksen yhteydessä huomattiin, ettei pohjamateriaalien hajoamisprosessin etenemisessä ollut suuria eroja.

Elinkaarensa päähän tulleiden pohjien valmistusmateriaali on polyuretaani (PU). Se on varsin yleinen jalkineiden pohjien valmistusmateriaali talvi- ja kesäjalkineissa sekä urheilujalkineissa. Ne sopivat ominaisuuksiltaan jalkineiden pohjamateriaaleiksi helpon muokattavuutensa takia. Polyuretaanipohjat ovat myös halvempia tuottaa kuin nahkapohjat.

Saapikkaiden pohjamateriaalia tutkittiin FTIR-spektrometrillä. Pohjamateriaalista saatiin hajoamisen takia hyvin näytteitä, mutta polyuretaanin rakenteen tuhoutuminen oli jo niin pitkällä, että se vaikeutti varsinaisten näytteiden analysointia (Kuva 2). Todennäköisesti saapikkaan pohja on valmistettu polyuretaaniesterimateriaalista.

Polyuretaanit voidaan jakaa polyuretaaniestereihin ja polyuretaanieettereihin. Polyuretaaniesterit ja -eetterit eroavat toistaan valon- ja kosteudenkeston osalta. Polyuretaanieetterit ovat valolle alttiita. Polyuretaaniesterit taas ovat herkkiä kosteudelle.

Polyuretaanien elinajaksi on määritelty joissakin lähteissä noin 50 vuotta (van Oosten, T. 2010). Saapikkaiden kohdalla tämä pitää hyvin paikkansa. Hajoamisreaktion viimeinen vaihe näyttää saapikkaiden pohjien kohdalla käynnistyneen noin vuosikymmen sitten, kun ennen näyttelyä tehdyssä kuntokartoituksessa mainitaan ensimmäisen kerran pohjien halkeaminen ja polyuretaanimateriaalin pehmeneminen. Varsinainen rakenteen tuhoutuminen on tapahtunut viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Pohjien tuhoutumisen takia nahkasaapikkaat on poistettu varsinaisesta museokokoelmasta. Ne ovat kuitenkin vielä säilytyksessä, koska ne ovat hyvää aineistoa materiaalien ja niiden elinkaarien tutkimukseen. Aktiiviset konservointitoimenpiteet eivät enää vaikuta merkittävästi pohjamateriaalin säilymiseen, koska polyuretaanin tuhoutumisprosessi on edennyt jo loppusuoralle.

Haasteita riittää

Esimerkkinä olevat saapikkaat ovat vain yksi esimerkki niistä ongelmista, joita kohtaamme nyt ja lisääntyvässä määrin tulevaisuudessa monimateriaaliobjekteja tutkittaessa, konservoitaessa ja säilytettäessä.

Ominaisuuksiltaan erilaiset materiaalit ja niiden yhdistämisen aiheuttamat reaktiot ovat tärkeä tutkimusaihe, koska niillä voi olla huomattavia vaikutuksia muun museokokoelman säilymiseen. Tutkimuksen tekeminen vaatii huomattavia resursseja, mutta nyt tehtävä tutkimus tuottaa tulosta tulevaisuudessa, koska sen ansiosta saadaan käyttökelpoista tietoa helpottamaan

> Toivottavaa olisi, että tarkan dokumentoinnin ja mahdollisten täydentävien metodien, kuten 3D-tulostuksen avulla löydettäisiin keinot, joilla objektin kokonaisuuden säilyttämistä ja niiden välittämän tiedon aitoutta voidaan tukea.

konservointitoimenpiteiden ja säilytyksen suunnittelua. Toivottavasti materiaalitutkimuksiin pystytään löytämään hyviä yhteistyökumppaneita analyysien teon helpottamiseksi.

Monimateriaaliobjektien säilyttäminen on ongelmallista, koska samassa objektissa olevat materiaalit voivat vaatia erityyppisiä säilytysolosuhteita. Jotkut materiaalit hyötyvät viileästä säilytyksestä, esimerkiksi kumit. Viileä säilyttäminen edellyttää kuitenkin tarkkaa materiaalien tunnistusta ja tuntemusta. Viileä säilytys on kallis järjestelmä, joka vaatii taloudellisia ja henkilöstöresursseja toimiakseen kunnolla. Kaikkialla viileän säilytyksen järjestäminen ei ole edes mahdollista.

On myös tärkeää miettiä, kuinka objektien eri osien erilaiset elinkaaret vaikuttavat käsitykseen yksittäisestä objektista tulevaisuudessa. Toivottavaa olisi, että tarkan dokumentoinnin ja mahdollisten täydentävien metodien, kuten 3D-tulostuksen avulla löydettäisiin keinot, joilla objektin kokonaisuuden säilyttämistä ja niiden välittämän tiedon aitoutta voidaan tukea. Pohjattomat jalkineet eivät kerro oikeaa tarinaa ajastamme tuleville sukupolville. Emme voi myöskään poistaa kaikkia tämän tyyppisiä objekteja, koska se jättää aukon museokokoelmaan.

Modernien materiaalien aktiivinen konservointi on kokonaan oma ongelmakenttänsä.

Näiden materiaalien lyhyiden elinkaarien ja niiden olemassaoloaikanaan läpikäymien rakenteellisten muutosten takia on syytä miettiä, tukevatko aktiiviset konservointitoimenpiteet objektin pitkäaikaista säilymistä?

Aktiivisten konservointitoimenpiteiden vaikutuksia ei ole vielä pystytty laajasti raportoimaan. Konservointitoimenpiteitä on kehitettävä vielä yksittäisten objektien konservointiprosessien avulla. Yksi hyvä esimerkki tästä on taideteokseen kuuluneen urheilujalkineen polyuretaanipohjan konservointiprojekti (Royan, L. Pellizzi, E. 2013). Pohja oli osittain jo tuhoutunut. Se haluttiin kuitenkin säilyttää eikä korvata uudella. Pitkällisten testien jälkeen löydettiin sopiva liima-aine jäljellä olevan osan kiinnitykseen ja korvaavamaan tuhoutunut osa. Vaikka konservointiprosessi onnistui, konservaattori huomauttaa raportissaan, että polyuretaanipohja ei tule kestämään ikuisesti ja uutta konservointiprosessia on jo suunniteltava. Taideteoksen tehnyt taitelija totesikin, että pohjan konservointiprosessiin kului enemmän aikaa kuin häneltä meni koko teoksen valmistamiseen.

Taiteilija on oikeassa. Modernien materiaalien konservointiin kuluu paljon aikaa ja vaivaa oli kyseessä sitten objektin yksittäinen valmistusmateriaali tai osa monimateriaaliobjektia. Modernien materiaalien lyhyeen elinkaareen nähden voidaankin miettiä, onko kaikki vaiva sen arvoista ja mikä voisi olla korvaava vaihtoehto?

Kirjoittaja on tekstiilikonservaattori (YAMK), erikoisalanaan elastomeerimateriaalit (kumit), FM, tohtorikoulutettava, joka työskentelee Tampereen Museoiden Kokoelmakeskuksessa.

Viitteet

ROYAN, L., PELLIZZI, E. (2013) Conservation Treatment of a Polyurethane ester shoe sole from A Ben Vautier's Work of Art. Future Talks 013. Lectures and Workshops on Technology and Conservation of Modern Materials in Design. October 23/25 2013. Die Neue Sammlung The International Design Museum Munich. s. 67-74.

VAN OOSTEN, T., LAGANÁ, A. (2010) II Masterclass 20–21, Working with Plastic, Porto, Portugal. T. van Oosten 2011. PUR Facts PUR-facts Conservation of Polyurethane Foam in Art and Design. Netherland: RCE Publications.

MATKARAPORTTI

CARE AND CONSERVATION OF MANUSCRIPTS -KONGRESSI

Kööpenhaminassa 13.-15.4.2016

TEKSTI JA KUVAT **ERIKA TIAINEN**

Osallistuin ensimmäistä kertaa Kööpenhaminan Care and Conservation of Manuscripts -kongressiin, joka järjestetään joka toinen vuosi Kööpenhaminan yliopiston humanistisen tiedekunnan tiloissa. Kevään 2016 kongressi oli järjestyksessään kuudestoista ja ennätyksellisen suuri. Luennoitsijoita oli enemmän kuin koskaan aiemmin ja osallistujia oli yhteensä 28 maasta aina Yhdysvalloista Hong Kongiin.

Oli hauskaa olla taas Kööpenhaminassa, missä suoritin keväällä 2007 yhden opintojen aikaisesta työharjoittelustani. Vietin kaksi kuukautta Tanskan Kuninkaallisen kirjaston konservointilaitoksella ja oli mukavaa bongata muutama vanha tuttu niiltä ajoilta. Olin kiinnostunut kongressista jo aiemminkin, mutta nyt viimein minun oli mahdollista osallistua PKL:n apurahan turvin.

Päivät venyivät pitkiksi ja kongressin aikana tuli kuunneltua yhteensä hengästyttävät 34 luentoa. Aiheet vaihtelivat massiivisista kartoituksista yksittäisiin esinetutkimuksiin tai sidosten rakenneosien analysointiin. Yhdistävää kaikille luennoille oli luonnollisesti paperi ja sidokset kaikissa eri muodoissaan. Kongressin kirjo kattoi aihealueet konservointikertomuksista analyysimenetelmiin ja digitointiin asti.

Kongressi käynnistyi keskiviikkoaamuna. Avaussession aiheena oli järjestävän tahon Arnamagnæan -käsikirjoituskokoelmaan liittyvä tutkimus. Erityisen kiinnostava ensimmäisestä sessiosta oli *The Climate control of the Arnamagnæan manuscript vault* -luento, jossa kerrottiin, miten edullisesti ja hyvillä materiaalivalinnoilla sekä hyvällä suunnittelulla on mahdollista saada aikaan suotuisat säilytysolosuhteet, jotka elävät vuodenaikojen mukaan. Käsikirjoitusten säilytystilassa ei ole ilmastointikonetta tai lämmitystä, jotka vaatisivat tarkkailua ja säätöä, vaan ainoastaan kaksi tuuletuskanavaa, jotka ohjaavat tilaan ilmaa tarpeen mukaan joko rakennuksen sisältä toimistotiloista tai ulkoa. Jokainen sidos on pakattu omaan säilytyslaatik-

Aiheet vaihtelivat massiivisista kartoituksista yksittäisiin esinetutkimuksiin tai sidosten rakenneosien analysointiin. Yhdistävää kaikille luennoille oli paperi ja sidokset kaikissa eri muodoissaan.

koonsa, mikä osaltaan lieventää esineisiin kohdistuvia olosuhdemuutoksia. Luennon kirjoittajat **Padfield**, **Ryhl-Svedsen**, **Larsen**, **Jakobsen** ja **Jensen** ovat voimakkaasti sitä mieltä, että luonnollisia olosuhteiden muutoksia on helpompi hienosäätää, ja tämän ansiosta säästyy aikaa, vaivaa ja kustannuksia. Olisi mielenkiintoista kokeilla menetelmän toimivuutta Suomen olosuhteissa, missä olosuhdevaihtelut ovat Tanskaa rajummat.

Lounaan jälkeen jatkettiin digitoinnin, sähköisen luetteloinnin sekä tietokantojen maailmassa ja ensimmäisen päivän viimeisessä sessiossa tutustuttiin islamilaisen maailman käsikirjoituskokoelmien kartoitukseen ja konservointiin.

Torstaina ohjelmassa oli luvassa muun muassa sidostutkimusta ja aineiston desinfiointia käsitteleviä luentoja sekä posterisessio rakennuksen aulatilassa. Posterisession yhteydessä oli mahdollista käydä tutustumassa Multi Spectral -kuvantamiseen, mistä oli myöhemmin oma luentonsa.

Lounaan jälkeisen session aiheet käsittelivät vanhoja restaurointeja, käsikirjoitusten vanhaa uudelleensidontaa sekä vanhaa vandalismia. Aiheista nousi mielenkiintoista keskustelua ja pohdintaa. Päivän viimeinen sessio koski esineiden valoaltistusta näyttelyolosuhteissa ja esinekiertoa, Multi Spectral -kuvantamista ja jopa DNA-tasolle menevää pergamenttisidoksen tutkimusta.

Perjantaina kongressin päättävät luennot käsittelivät esinetutkimusta ja mielenkiintoisia konservointitapauksia. Kongressi päättyi puheenjohtajan, M. J. Driscollin sanoihin.

Care and Conservation of Manuscripts oli mielenkiintoinen ja monipuolinen kongressi. Luennoitsijat esittelivät tutkimuksia ja konservointitapauksia laidasta laitaan ja mielenkiintoisimmiksi sekä antoisimmiksi omaa työtä ja ammattiosaamista koskien koin eri konservointitapaukset ja käytännön neuvot ja vinkit. Laajat ja korkealentoiset tutkimukset olivat myös mielenkiintoista kuultavaa, mutta ne olivat aina yksityisrahoitteisia säätiöiden tai muiden toimijoiden kautta: julkisrahoitteisessa instituutissa ei muuallakaan ole valitettavasti aikaa ja rahoitusta tutkimukselle. Toisaalta hullut tutkimukset ehkä ovatkin näiden kongressien parasta antia: on koko alalle hyödyksi, että tietoa ja kokemuksia levitetään vähintään kollegoiden kesken eikä laajemmastakaan näkyvyydestä ole haittaa!

Michael B. Toth esittelee Multispectral Imaging -kuvantamismenetelmää, jota käytettiin mm. Archimedeen palimpsestin tutkimisessa.

Kirjoittaja on paperikonservaattori (AMK) sekä museologian maisteri, joka työskentelee tällä hetkellä Kansallisarkistossa sota-ajan aineiston parissa.

VÄITÖSKIRJA

Museum Collection Disposal – Role of museological value discussion in collection management

Nina Robbins, PhD museology, MA art conservation
Keywords: museology, museography, art museum, disposal, collection management, tacit information, museological value discussion.

Abstract
This paper presents some results of a dissertation study that was published at the University of Jyväskylä in April 2016. The research focused on collection management in Finnish art museums, concentrating on the issue of disposal.

Introduction
The issue of disposal has been discussed in museums of the Western world ever since the 1970s (**Conforti** 1997, **Weil** 1990, 1997a-b, 2002, **Davies** 2011), although the act of disposal itself occurred long before that (**Knell** 1994, 2004, **Pettersson** & **Kinanen** 2010, **Werdt** 2011). The greatest number of disposals has been done in the collections of cultural history, but more often the disposals in art collections have attracted the most media attention (**Impey** & **MacGregor** 2001, **Ainslie** 1997, 2004, **Weil** 1997, Too Much Stuff? 2003, **Vilkuna** 2010c, 2011, **Davies** 2011).

The aim of the dissertation research was to approach collection management from a very practical point of view. Museum collection management was divided into seven areas: acquisition, inventory, condition assessment, value assessment, conservation, upkeep and disposal. It was essential that collection management be viewed as a unified chain of operations, starting from acquisition and ending in disposal. This created a bridge, from the start of collection management to its end procedures, at which point the complete disposal of an item is a possibility.

In the process of disposal, both theory and practice meet with very irreversible outcomes. There are many questions to answer. Is the character of disposal active or passive? How can disposal be justified in a heritologically sound way? What will physically happen to the museum object on a disposal list? How substantial is the element of error? (**Burg** 1996, Weil 1997, Too Much Stuff? 2003, Disposal Toolkit publications 2006–2014, Davies 2011). The aspect of doubt involved in any disposal process is crystallized in these questions, which include not only ethical, legal or media-sexy aspects, but also very time-consuming and extremely practical endeavors (Weil 2002).

In order to find out answers to these questions a questionnaire regarding disposals was sent to 56 Finnish art

museums in 2012. This questionnaire served as the framework of the study; its response rate was 66 %. The aim was to seek information about overall attitudes toward disposals and to ascertain any possible hindrances in the overall disposal process.

The Role of Tacit Knowledge

The questionnaire answers showed the existence of tacit information in the field of collection management (**Polányi** 1966, 1970, **Koivunen** 1997, **Linturi** 2004, **Laitinen** 2005). The presence of tacit knowledge became one of the key factors involved in the issue of disposal in Finnish art museums. Putting this information in a written form proved to be a very fruitful step.

The questionnaire allowed tacit knowledge to surface. It was thus possible to gather such information, which is not official or written, but nonetheless rooted in the everyday practices of art museums. Free space was left for the flow of opinions to emerge, thus exposing areas of tacit knowledge. For example, every collection has works of art that will remain in the margins and never get chosen for exhibitions. There has been no need to officially record this kind of information, but it has long been common knowledge to museum staffs. This information has thus for the most part remained tacit. Bringing to light such areas of tacit knowledge allows us to get closer to the character of the collection and its true identity. In this way, the role of museum objects as elements constituting the collection's identity and as elements of information bearers has the potential to increase.

Another example of tacit knowledge was to be found in the educational backgrounds of museum professionals. In Finland there are three official educational levels for these professionals: universities, polytechnics and trade courses. The unification of collective know-how of a staff takes place within a given museum during everyday museums practices, eventually making this collective know-how larger than the sum of its parts. With the help of the questionnaire answers it was possible to bring forth issues and gut-feelings regarding our mutual know-how of collection management, which will potentially help to eliminate uncertainties from the actual disposal processes.

Some Key Findings

In addition to the role of tacit knowledge the research pointed out issues that have to be resolved in order to improve the focus of collection management before the act of disposal becomes a possibility. These issues include the following:

- the need for a museological value discussion
  the need for museographical know-how
- the need to regard active disposal as part of active acquisition
- the need to write an open disposal policy as part of collection policy
- the need to bring forth tacit information in collection management
- the need to bring forth the impact value that museum objects have.

Furthermore, one of the key findings was that the overall negative attitude toward disposal is changing in Finnish art museums, as 73 % of the respondents regarded disposal as a useful, though underutilized tool. Despite this readiness for disposals, the research discovered areas that may hinder the process of disposal:

- Disposal is a vast area.
- Disposal is a very time consuming endeavor.
- Disposal has not yet been collectively approved by museum professionals.
- Electronic collection management tools enable a more comprehensive view of collections.
- There is a fear of irreversible error.
- The link between theory and practice is in fact very concrete and it is difficult for this to be fully handled within a single museum career.
- The sometimes-incongruent educational backgrounds of museum professionals do not always lend themselves to a coherent collection management strategy.

Museological Value Assessment

One of the areas of tacit knowledge appeared to be the discussion about values in Finnish art museums. Values are a theme that also allows us to unravel the issue of disposal. They will give the needed support for disposal decisions.

Our world values various phenomena in multiple ways. These approaches can be, for example, philosophical, aesthetic, morally bound, ethical or economic. It is perfectly possible to take a philosophical or aesthetic perspective regarding museum values and values in art (Danto 1964, Dickie 1971, 1974, 2001, Wollheim 1980, Haapala 1999, 2010). One can also start with the collection-oriented and practical points of view (Pearce 1990, 1992, 1994, 1995, Weil 2002, Appelbaum 2007, Robbins 2011), which have also been chosen as the guideline for this article.

The value assessment of a collection is a natural companion to collection management. It sets a concrete foundation for determining which artworks are of critical importance to a museum and its identity. 49% of Finnish art museums have discussed value assessment, but in only 13% of them has it actually been implemented.

According to the survey answers value assessments in Finnish art museums can be divided into three areas:

art historical, pragmatic and museological. Artistic and art historical assessments are naturally important and have their background in disciplines such as history and philosophy. As an example of pragmatic value assessments one can point out rescue plans or insurance values of any given artwork. The problem with art historical and pragmatic value assessments is that they do not necessarily cover the entire collection and are to some extent determined by outside factors and players. They are important, but are not considered comprehensive from a collection management point of view.

When value assessment is museological it recognizes a wider range of issues crucial to sustainable heritology. Museological value assessment comprehensively takes the whole span of collection management into account, from acquisition to disposal. Museological value assessment will leave an indelible mark on a collection's history. According to the survey answers this is why it has been difficult to include it comprehensively as part of everyday museum practice in Finland. This became evident in one survey answer:

One of the difficulties is that a work of art in a collection will remain art, even if we do not possess the needed tools for a definition of art. Even the relevant legislation does not give us any accurate definition as to when an artwork threshold is reached, not to mention all the needed quality requirements of art. From a copyright point of view bad art will also remain art. The difficulties appear when one has to determine between good and bad art. In the process of value assessment, one has to acknowledge one's own subjectivity and historicity (Survey 2012).

It is precisely to this question of selection that collection-oriented museological value assessment is seeking answers.

A clear example of a museological value assessment taking place in Finnish art museums was found in the answers of the survey, where museum personnel were given an opportunity to freely choose values that best fit their museum and its collection. The following five values emerged from the material as the most important ones in Finnish art museums: artistic, aesthetic, museum value, research value and value related to locality. These five values are an integral part of the of the Finnish art museum value network, and can eventually be utilized to help museums clarify their focus.

The survey also included a question as to what level museum professionals deal with value assessments in their everyday work. The answers included the following:

- acquisition of artworks
- disposal of artworks
- prioritizing and developing collection management
- fitting artworks into a collection context
- planning publications and exhibitions
- preservation work regarding the local art scene
- valuing the importance of frames
- assigning insurance values to artworks
- guiding situations.

This list is long and comprehensive. The research showed that museums have a lot of information and knowledge considering value assessments, especially museological value assessments. It is time to mediate this information and make it visible.

The Impact of Museological Value Assessment

The research aimed to show that museum collections are an essential, long-lasting part of society. It is important to understand that there have been institutional structures that have shown heritological interest toward meaningful objects century after century. All this is strong evidence of museum collections' impact value, at a time when the concept of impact value is seen as quite relevant in contemporary society.

In general, the concept of an impact factor, whether from an economic or a more intangible point of view, has been chosen as a key concept when studying meaningfulness in society, What do people consider meaningful in their own environment and why? (Weil 2002, **Holden** 2006, **Scott,** 2008, 2011, 2013, **Conn** 2010, Davies 2011, **Pettersson** 2013, **Piekkola** 2013). The study at hand is also interested in the concept of an impact factor, but in direct connection to collection management and museological value assessment. In order for this to work in the field of heritology one cannot include only the impact of our own time, but must also apply this concept to the past and future. This approach will intensify the role of museum professionals as mediators. To see one's role as a mediator is to see collection management as something that will outlive one's own career. This implies being a safe-keeper, in order to help insure that any short-term fluctuations will not disturb the more important long-term continuum. Professor of museology in the university of Jyväskylä **Janne Vilkuna** (2003) states the following: "Their (the younger generation of museum professionals) research and preservation-related expertise will determine what kind of past our future will have."

One can ultimately address this issue through the following question: To what extent has a museum succeeded in its work as a mediator? One way to measure this success is to look at the impact factor of heritologically meaningful objects in society. Museum col-

lections and their heritological value are things that not many other institutions in society possess. This reality should not be disregarded in time and place, where one's own impact is indeed a factor. The fact that there are societies in the world that consider museum collections to be important is a straightforward indicator that an impact factor is present in the field of collection management. The continued existence of museum objects throughout the centuries is very strong evidence of this.

Author's info:

PhD Nina Robbins works as an art conservator and collection management consultant through her own company (nina.robbins@taidetyo.fi).

References

Ainslie, Patricia 1997. "The Deaccessioning Strategy at Glenbow, 1992–97". In Weil, Stephen (ed.). A Deaccession Reader. Washington: American Association of Museums, 125–142.
Ainslie, Patricia 2004. "Deaccessioning as a Collection Management Tool". In Knell, Simon (ed.). Museums and the Future of Collecting. Burlington: Ashgate Publishing Company, 235–249.
Appelbaum, Barbara 2007. Conservation Treatment Methodology. Oxford: Butterworth-Heinemann.
Burg, (van deer) Jaap 1996. The Deltaplan, The Way it Worked. Edinburgh: ICOM CC. http://cool.conservation-us.org/byauth/vanderburg/delta.html (accessed 30.9.2011)
Carroll, Noël 1993. "Essence, Expression, and History: Arthur Danto's Philosophy of Art". In Mark Rollins (ed.). Danto and His Critics. Cambridge: Blackwell.
Conforti, Michael 1997. "Deaccessioning in American Museums: II – Some Thoughts for England". In Stephen Weil (ed.). A Deaccession Reader. Washington: American Association of Museums, 73–85.
Conn, Steven 2010. Do Museums Still Need Objects?. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
Danto, Arthur 1964. The Artworld. Journal of Philosophy Volume 61, 571–584. American Philosophical Association. http://www9.georgetown.edu/faculty/irvinem/visualarts/danto-artworld.pdf (accessed 3.4.2014)
Davies, Peter (ed.) 2011. Museums and the Disposal Debate. A Collection of Essays. Edinburgh: Museums Etc.
Davies, Peter 2011. "Disposals Debate, Dissent and Dilemma". In Peter Davies (ed.). Museums and the Disposal Debate. A Collection of Essays. Edinburgh: Museums Etc., 20–42.
Dickie, George 1971. Aesthetics: An Introduction. Indianapolis: Pegasus.
Dickie, George 1974. Art and Aesthetics: An Institutional Analysis. N.Y.: Cornell University Press.
Dickie, George 2001. Art and Value. Oxford: Blackwell.
Disposal Consultation 2006. The Museums Association. www.museumsassociation.org/download?id=12698 (accessed 9.4.2012)
Disposal Digest 2008. The Museums Association. http://www.museumsassociation.org/disposal (accessed 1.11.2009)
Disposal Research And Consultation 2006. The Museums Association. www.museumsassociation.org/collections/disposal-research-and-consultation (accessed 9.4.2012)
Disposal Toolkit 2008. The Museums Association. http://www.museumsassociation.org/disposal (accessed 1.11.2009)
Disposal Toolkit 2014. The Museums Association. http://www.artscouncil.org.uk/media/uploads/pdf/Disposal_Toolkit.pdf (accessed 22.4.2015)
Disposal Toolkit Appendix 4: Additional guidance on financially motivated disposal 2014. The Museums Association. http://www.museumsassociation.org/download?id=1075417 (accessed 22.4.2015)
Impey, Oliver & Arthur MacGregor (eds.) 2001/1985. The Origins of Museums. London: House of Stratus.
Haapala, Arto 1999. "Teos kontekstissaan: historia, taiteilija ja kokoelma". In Helka Ketonen (ed.). Nykytaiteen keräämisestä. Museologia 1. Helsinki: Valtion taidemuseo, 31–41.
Haapala, Arto 2010. "Arvot, arvostukset ja taidekokoelmien kartuttaminen". In Teijamari Jyrkkiö & Eija Liukkonen (eds.). Kokoelmalla on tekijänsä. Valtion taidemuseo KEHYS. Helsinki: Valtion taidemuseo, 65–79.
Holden, John 2006. Cultural Value and the Crisis of Legitimacy. London: DEMOS. www.demos.co.uk (accessed 8.9.2013)
Koivunen, Hannele 1997. Hiljainen tieto. Helsinki: Otava.
Knell, Simon (ed.) 1994. Care of Collections. London: Routledge.
Knell, Simon (ed.) 2004. Museums and the Future of Collecting. Burlington: Ashgate.
Laitinen, Maria 2005. Tuotetun luonnonhiljaisuuden kulttuuriset merkitykset. Alue ja ympäristö. http://www.ays.fi/aluejaymparisto/pdf/aluejaymp_2005_2_s58-67.pdf (accessed 3.12. 2012)
Linturi, Hannu 2004. Tiedon hiljainen maailma. Nexus Delfix 2004. <http://nexusdelfix.internetix.fi/sv/sisalto/materiaalit/5_hiljainen?> (accessed 30.11.2012)
Museums 2020 Discussion Paper 2012. The Museums Association. http://www.museumsassociation.org/museums2020 (accessed 20.9.2013)
Pearce, Susan 1990. Objects of Knowledge. London: Athlone.
Pearce, Susan 1992. Museums, Objects and Collections. A Cultural Study, Leicester: Leicester University Press.
Pearce, Susan (ed.) 1994. Interpreting Objects and Collections. London: Routledge.
Pearce, Susan 1995. On Collecting. An Investigation into Collecting in the European Tradition. New York: Routledge.
Pettersson, Susanna & Pauliina Kinanen (eds.) 2010. Suomen museohistoria. Helsinki: SKS.
Pettersson, Susanna 2013. Kokoelma-ajattelun pitää muuttua. Museo 1/2013. Helsinki: Suomen museoliitto ry, 14–16.
Piekkola, Hannu, Otto Suojanen & Arttu Vaino (eds.) 2013. Museoiden taloudellinen vaikuttavuus. Vaasa: Vaasan yliopisto Levón-instituutti.
Polányi, Michael 1966. The Tacit Dimension. Lontoo: Routledge & Kegan Paul.
Polányi, Michael 1970/1946. Science, Faith and Society. Chicago: The University of Chicago Press.
Robbins, Nina 2011. "Disposals Protected by Values – Museums as owners of the process". In Peter Davies (ed.). Museums and the Disposal Debate. A Collection of Essays. Edinburgh: Museums Etc., 490–507.
Scott, Carol 2008. Using Values to Position and Promote Museums. International Journal of Arts Management. Vol. 11, No 1. Montreal: Ècole des Hautes Ètudes Commerciales, 28–41
Scott, Carol 2011. Measuring the Immeasurable: Capturing Intangible Values. Marketing and Public Relations International Committee of ICOM. http://network.icom.museum/fileadmin/user_upload/minisites/mpr/papers/2011-Scott.pdf (accessed 17.9.2013)
Scott, Carol (ed.) 2013. Museums and Public Value. Burlington: Ashgate.
Too Much Stuff? Disposal From Museums, 2003. London: National Museum Directors' Conference. http://www.nationalmuseums.org.uk/media/documents/ (accessed 9.4.2012)
Vilkuna, Janne 2003. Täytetyn tiikerin äärellä. Museologia, mitä se on? http://www.tieteessatapahtuu.fi/037/vilkuna.pdf (accessed 20.12.2013)
Vilkuna, Janne 2009. Yhteinen kulttuuriperintömme. In Pauliina Kinanen (ed.). Museologia tänään. Suomen museoliiton julkaisuja 57. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy, 12–41.
Vilkuna, Janne 2010a. "Suomen museoalan organisoituminen 1945–2009". In Susanna Pettersson & Pauliina Kinanen (eds.). Suomen museohistoria. Helsinki: SKS, 27–46.
Vilkuna, Janne 2010b. "Museologia ja Suomen museot". In Susanna Pettersson & Pauliina Kinanen (eds.). Suomen museohistoria. Helsinki: SKS, 332–346.
Vilkuna, Janne 2010c. "The Deaccession of Cultural and Natural Heritage in the Traditional Museum and the 'Great Museum' – A Finnish View". In Deaccession and Return of Cultural Heritage: A New Global Ethics. Shanghai: ICOFOM Study Series – ISS 39, 73–78.
Vilkuna, Janne & Pirjo Vuorinen, Jaakko Holma, Riikka Mäkipelkola 2011. "Disposals in Built Heritage: Destruction or Rational Action?" In Peter Davies (ed.). Museums and the Disposal Debate. A Collection of Essays. Edinburgh: Museums Etc., 148–170.
Weil, Stephen 1990. Rethinking the Museum and Other Mediations. Washington: Smithsonian Institution Press.
Weil, Stephen (ed.) 1997a. A Deaccession Reader. Washington: American Association of Museums.
Weil, Stephen 1997b. "The Deaccession Cookie Jar". In Stephen Weil (ed.). A Deaccession Reader. Washington: American Association of Museums, 87–91.
Weil, Stephen 2002. Making Museums Matter. Washington: Smithsonian Books.
Werdt (van der), Errol 2011. "Deaccessioning in Perspective". In Peter Davies (ed.). Museums and the Disposal Debate. A Collection of Essays. Edinburgh: Museums Etc., 432–455.
Wollheim, Richard 1980. Art and Its Objects. Cambridge: Cambridge University Press.

OPINNÄYTETYÖ

KRAKELYYRIEN TERÄSLANKATUENTA

OSANA MONOKROMAATTISEN MAALAUSTAITEEN KONSERVOINTIA

TEKSTI JA KUVAT **JENNI SUONIEMI**

Krakelyyri on varsinainen maalaustaiteen konservoinnin vitsaus. Vaikka vanhemman taiteen pinnan krakeloitumisen ajatellaan usein olevan osittain hyväksyttävää, nykytaiteen konservointia käsiteltäessä krakelyyri merkitsee epäkohtaa uuden ja muutoin virheettömän teoksen pinnassa. Konsolidoinnin, kosteuden ja restauroinnin keinoin pinnan visuaalinen yhdenmukaisuus on mahdollista palauttaa. Käsittelyistä huolimatta krakelyyrin harjanteet usein nousevat ajan kuluessa takaisin koholle, minkä vuoksi edellä mainittujen konservointitoimenpiteiden lisäksi vaurioalue tulisi tukea ja vahvistaa kääntöpuolelta.

Monokromaattisuus eli yksivärisyys on krakelyyrien konservoinnin kannalta äärimmäisen haastava taidesuuntaus. Haasteellisen siitä tekee yhdenmukainen maalipinta, jossa pieninkin vaurio erottuu herkästi. Useimmiten monokromaattisen maalauksen yksivärinen ja harmoninen pinta liittyy vahvasti taiteilijan intentioon. Mekaanisen rasitteen aiheuttama selkeä krakelyyri rikkoo tämän eheän pinnan ja vaikuttaa epäsuotuisasti teoksen sanomaan määrittäen pahimmillaan teoksen esityskelvottomaksi. Herkän pinnan vuoksi monokromaattisen maalauksen krakelyyrien tuenta vaatii erityistä paneutumista. Symmetrinen ja tasainen taustapaikka saattaa siirtyä deformaatioina tai niin sanottuna varjokuvana maalauksen kuvapuolelle teoksen ikääntyessä. Kun kuvamaailma koostuu lähes täysin yhdestä ainoasta sävystä ja toistuvasta pintastruktuurista, varjokuva erottuisi vahvasti.

Mary Piper Hough ja **Stefan Michalski** (1999) tutkivat 2000-luvun kynnyksellä krakelyyrien tuennan eri mahdollisuuksia. Tutkimuksen perusteella eräs suositelluista menetelmistä oli niin sanottu teräslankatuennan tekniikka. Käytännön esimerkkejä ei kuitenkaan menetelmästä juurikaan ole, eikä jatkoanalyyseja toimivuudesta ole julkaistu. Tästä huolimatta – tai kenties juuri tästä syystä – toteutin teräslankatuennan **Robin Lindqvistin** kahden monokromaattisen maalauksen krakelyyrivaurioille. Osana opinnäytetyötäni (2016) konservoin ”*The Birth and Death of Snakes (Ode to the Lesbian)*” -teoksen Kiasmassa Kansallisgallerian konservointiosastolla. Toinen konservoimani Lindqvistin teos oli yksityisomisteinen, aivan hiljattain vaurioitunut teos, ”*Under the Table*”. Seuraavassa kappaleessa esittelemäni teräslankatuennan tekniikka pohjautuu edellä mainittujen teosten käytännön konservointiin.

> Vaikka vanhemman taiteen pinnan krakeloitumisen ajatellaan usein olevan osittain hyväksyttävää, nykytaiteen konservointia käsiteltäessä krakelyyri merkitsee epäkohtaa uuden ja muutoin virheettömän teoksen pinnassa.

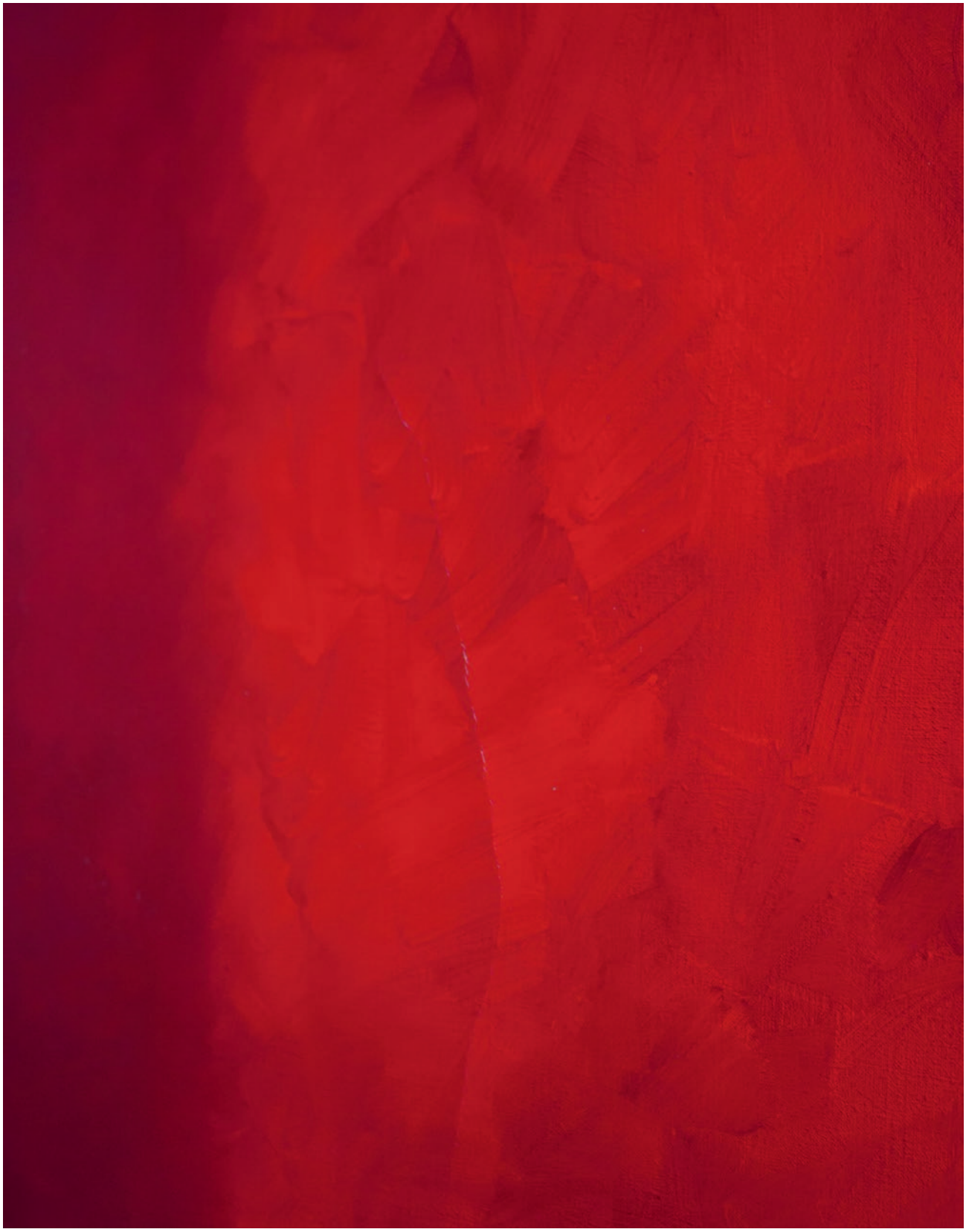

Under the Table -teos ennen konservointia.

Teräslankatuenta koostuu teoksen kääntöpuolelle kiinnitettävästä verkostosta, jossa vaurioitunut alue tuetaan paikallisesti hammasraudoissa käytetyin hieman taipuvin ja ohuin teräslangoin. Akryylidispersioliimalla (Lascaux® Acrylkleber 498 HV) kiinnitetyt teräslangat vahvistavat vaurioalueen kääntöpuolelta ja imitoivat joustavasti kankaan liikettä luoden lujan ja olosuhteisiin reagoimattoman pidon. Menetelmän kautta minimi-intervention keinoin mahdollistetaan taideteoksen konservoinnin stabiili ikääntyminen. Oletettavasti pohjakankaan kuitusuuntaa seuraava teräslanka ei ajan kuluessa siirtyisi näkyviin kuvapuolelle, mutta on pitovahvuudeltaan tarpeeksi suuri ehkäistäkseen krakelyyrin harjanteiden nousua. Jotta teräslankatuennan vaikutus olisi optimaalinen, kankaan värinää ehkäisevä pingotuskehysvuoraus sekä taustasuojaus ovat oleellinen lisäys konservointiin.

Kyseisten maalausten osalta teräslankatuennan seuranta jatkuu säännöllisin väliajoin. Konservoinnin kautta teokset ovat jälleen esityskelpoisia, eivätkä krakelyyrit erotu lainkaan yleisilmeestä. Alustavan empiirisen tutkimuksen perusteella tekniikka vaikuttaisi hyvin varteenotettavalta menetelmältä erityisesti monokromaattisen taiteen taustatuennan keinona. Tekniikka mahdollistaa näkymättömän ja äärimmäisen hienovaraisen tuen vaurioalueelle. Käytännössä konservoinnin tulokset on kuitenkin mahdollista analysoida vasta useiden vuosien tai vuosikymmenten jälkeen. Teräslankatuennan toimivuudesta tulisi tehdä jatkotutkimusta, jotta niin sanottu todellinen konservointitekniikan teho olisi todennettavissa. Mikäli tulokset osoittautuvat pysyviksi, teräslankatuenta saattaa olla vastaus monokromaattisen maalaustaiteen krakelyyrikonservoinnin haasteeseen.

Teoksen Under the Table teräslankatuenta.

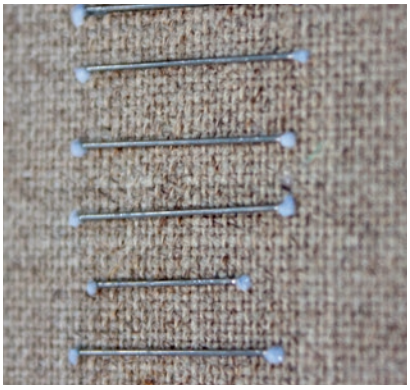

Lähikuva teräslankatuennasta.

Kirjoittaja on 2016 valmistunut Maalaustaiteen konservaattori (AMK) ja työskentelee tällä hetkellä erilaisten konservointiprojektien parissa.
”Monokromaattisen maalaustaiteen krakelyyrivauriot”-opinnäytetyö löytyy osoitteesta http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201605137679

Lähteet:
HOUGH, M. P. & MICHALSKI, S. (1999) Preliminary results of a research project exploring local treatments of cupped cracks in contemporary paintings. ICOM-CC: 12th Triennial Meeting Lyon, 29 August – 3 September 1999. 304–311.

Under The Table -teos konservoinnin jälkeen.

Mystinen valtakunta: Villa Mehu

Villa Mehu oli mystikkofilosofi, metsäguru, tanssija, arkkitehti ja kansantaiteilija **Elis Sinistön** (1912-2004) itselleen rakentama valtakunta, ja koti, jonne hän toivotti vierailijat ja matkailijat tervetulleiksi. Paikka sijaitsee Kirkkonummen Veklahdessa, jossain, metsässä, muttei kuitenkaan kaukana kaikesta. Kaikki, mitä hän oli sinne rakentanut 50 vuoden aikana, on tehty kekseliäällä ja omintakeisella tavalla pääasiassa romusta, jätteistä, hylkytavarasta ja kierrätysmateriaalista.

TEKSTI **VENLA MARTIKAINEN** KUVAT **JASU SALMI**

Arkkitehtuuri

Kirkkonummen Veklahteen vie mutkitteleva ja mäkinen maantie. Jossain siellä, yhden mutkan ja mäen kohdalla alkaa piilossa oleva polku, Mehutie, joka vie Villa Mehuun. Jottei kulkija eksyisi matkan varrella, on opasteiksi kirjoitettu kylttejä. *Ratsuhevosten on pysyttävä poissa, sillä polut ovat jo pilalle rampattuja*, sanotaan yhdessä kyltissä. Hevoset ovat nyt huomanneet matkaillijat, sillä jostain kuuluu hirnuntaa. Väsyneelle matkustajalle on rakennettuja majoja, joissa voi levähtää, jotta jaksaisi perille saakka. Ensimmäinen, jo alkutaipaleella oleva maja, on Matkakoti Kulkuri Santtu. Seuraava, hetken matkan päässä, on Hotelli Elite, joka on myös Satupesä. Siellä on televisio, jota voi katsella, vaikkei sähköä olekaan. Mehutietä kävellään pienessä laakson tapaisessa, joka tyynellä säällä on korvia koskevan hiljainen. Mehutien varrella on myös keinuja ja kiikkuja, joissa matkamies voi hetken ilotella, jos uskaltaa. Ne, ja kuten Sauna Onnelakin, ovat käyttämättömyyttään täynnä lehtiä. Vähän matkan päässä on seuraava telttasauna, jonka seinässä on ohjeena, että *kuusi kylpijää mahtuu*. Oviaukko on kapea ja matala, matalat penkit viertävät pyöreää seinustaa. Keskellä on kiuas ja valoa saunaan tulee ikkuna-aukosta, jonka suojana on harmaaksi kulunutta läpinäkyvää muovia. Seuratalo (sekin ilmeisesti saunana ollut) telttasaunan vieressä on jykevää tekoa, ja sen takana on kiikkuva WC Kaikille. Polkua eteenpäin kulkiessa ohitetaan pari romahtanutta asuntovaununtapaista ja päästään päärakennuksen eli Kerhon luo. Vieressä on lampi lumpeenlehtineen, jonne Eliksen tuhkat on siroteltu. Kerhon ensimmäisessä kerroksessa Elis asusteli, toinen kerros oli vieraille. Sisään astuessa on kynnyksenä kyltti, jossa lukee *Käärmeiltä pääsy kielletty*. Sisällä on matalaa ja kotoisaa, pienistä ikkunoista tupa saa valoa. Kattoterassi monine aurinkotuoleineen odottaa vieraita. Kerhon takana on Labora, jonka seiniin on liimattu valokuvia. Labora on luultavasti ollut pimiö, missä on kehitetty kuvia, sillä seinillä on vielä muutamia fotogrammeja. Kuvia on revitty irti, kenties vierailijat ovat ottaneet niitä matkamuistoiksi. Rakennelmien

Yksityiskohta alueen lukuisista kollaaseista.

Portti.

Paperikonservaattorin painajainen.

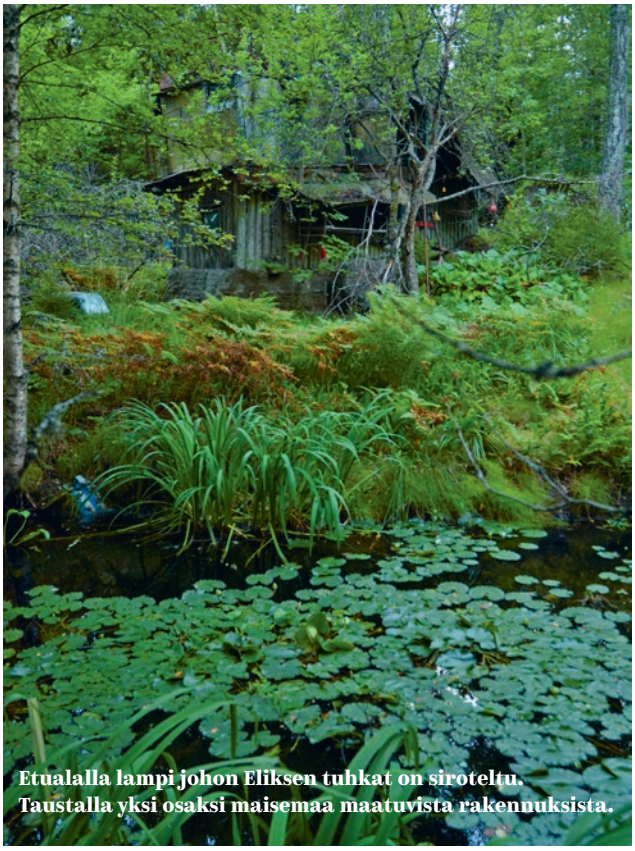

Etualalla lampi johon Eliksen tuhkat on siroteltu.
Taustalla yksi osaksi maisemaa maatuvista rakennuksista.

Alueelta löytynyt lukemisto kuvaa menneen asukkaansa henkisiä pyrkimyksiä.

keskellä on luonnon kivistä koottu kehä, Tanssitemppeli. Tanssitemppelin lattia sekin on peittynyt lehtikerroksen alle. Ruosteinen leipälaatikko temppelin seinässä on edelleen paikoillaan, siinä kuulemma sijaitsi kasettisoitin, jonka sävelten tahdissa Elis piti yksityisiä tanssiesityksiään. Pienen matkan päässä on Eliksen vaatekomero, joka on laakereiden päällä oleva pyörivä rakennus. Nyt jo yhteen asentoon jumiutunut rakennus on sekin ilmeisesti ollut sauna, Aurinkosauna, jota on voitu pyörittää otolliseen asentoon auringonvaloon nähden. Seuraavana on Vuorimaja, korkea ja kapea rakennus, jossa on tähystystorni. Vuorimajan alakerrassa on Mehiläiskirjasto, Vuorimajaan johtavalla kujalla on mehiläispesiä. Kujan päässä sijaitsee pääportti, ja postilaatikko. Portin ulkopuolella on keittiö ja taas yksi hotelli matkamiehille, Yömaja Pölhölä, sekä Matkatoimisto Hölmölä matkojen varaamista varten. Mehutien valtakunnassa on myös useita rakennelmia, joista ei aivan saa selkoa, mitä ne ovat olleet. On romahtaneita kasoja ja osaksi peittyneitä kuoppia, matalia ovia jonnekin, kylpyammeita, jotka ovat täyttyneet lehdistä ja sadevesistä, sekä siellä täällä erilaisia kiikkuja ja roikkumiseen tarkoitettuja renkaita.

Villa Mehun arkkitehtuuri on aivan omanlaistaan, orgaanista, luolamaista, koristeellista ja kotoisaa. Valtakunta näyttää kuin itsestään maasta nousseelta. Elis oli kehittänyt oman intuitiivisen mittasuhdekaanoninsa sisätiloille, jossa hän itse on ollut Le Corbusierin mittaukko. Rakennelmat ovat kuin pesiä; ryömittäviä, kiipeiltäviä ja niissä on lukuisia yksityiskohtia. Kaikessa on jokin säännötön säännönmukaisuus, rakennelmilla on mystisiä ja nokkelia merkityksiä, joita on selitetty useilla teksteillä. Kerhon ja Vuorimajan ornamentit ovat barbie- ja muita nukkeja, helmiä ja rihkamaa. Rakennusten seiniin on liimattu kuvia ja lehtiartikkeleita, värikkäitä maalinrippeitä ja osia teksteistä näkyy vielä jossain.

Vuorimaja.

Sinistön perintö

Elis Sinistön elämää ja ajatuksia ehti dokumentoida kuvataiteilija **Erkki Pirtola** (1950-2016). Voima-lehden kirjoituksessa (9/2004) Pirtola kuvaa Sinistöä: "Elis Sinistö oli kuin ulkoavaruudesta tipahtanut tähtikeiju, hän liikkui ääneti ja leijuen". Useista Pirtolan kuvaamista videoista (YouTubessa) voi nähdäkin Eliksen tanssahtelevan tavan suhtautua kaikkeen. Villa Mehu puolestaan on kuin sisäavaruudesta kotoisin, Sinistön omintakeisesta ja kekseliäästä maailmasta.

Pirtolan kuvaamassa Elis Sinistön Testamentissa (julkaistu YouTubessa 3.2.2013) Elis kertoo haluavansa lahjoittaa Villa Mehun taiteilijoille yhteiseksi kohtaamispaikaksi. Videossa hän kertoo: "...tämä ois kaikki yhteisomaisuutta... mie en halluu omistaa mitään...tämä luovutetaan kaikille taiteilijoille, kenellekään ei maksa penniäkään, minä olen kyllästynyt kaikkeen omistamiseen, se on kaikkien, kaikki taiteilijat omistavat saman verran kuin minä...jos tämä paikka teitä miellyttääpi, tämä on kaikki yhteisomaisuutta, saatte tutkiskella tämän paikan jos se kelpaa teille lahjaksi..."

Kolmen vuoden takaisen lehtitiedon (HS 11.7.2013) mukaan, muutamien vaiheiden jälkeen Villa Mehun ostivat sen naapurit. HS:n mukaan Villa Mehun rakennuksille ja ympäristölle ei ole tehty mitään Sinistön kuoleman jälkeen, ja omistajat olivat aikeissa osittain purkaa rakennelmat. He kuitenkin halusivat vaalia Sinistön muistoa ja hyväksyivät vierailut alueelle.

Villa Mehussa muutamia kertoja vierailleena voin vain todeta paikan surullisena etenevän rappeutumisen: osa rakennuksista on romahtanut, osa on romahtamisvaarassa, osa jo peittynyt maahan ja lehtiin. En tiedä, kuinka Elis itsensä täsmälleen ottaen määritti, muuten kuin humoristisesti testamentissaan kulkuriksi ja turvenuijaksi. Ajatteliko hän olevansa taiteilija, ja Villa Mehun hänen kokonaistaideteoksensa? Mikä oli taiteilijan intentio? Rakennukset kertovat nyt sen, minkä pystyvät ja hajanaiset dokumentit myös jotain. Sinistön elämää ja teoksia ovat dokumentoineet hänet tunteneet valokuvaaja **Jan Kaila**, ja jo mainittu, edesmennyt Erkki Pirtola. Jan Kaila oli seurannut valokuvaten 20 vuoden ajan Sinistön elämää, kuvaten häntä ensin dokumentaarisesti, sitten lavastaen. Kuvat kertoivat samalla Eliksestä, mutta myös yleisemmin inhimillisistä asioista (Suomen valokuvataiteen museo, 2011). Pirtolan ja Kailan kuvista käy ilmi se, millä tavalla tekijä oli osana teostaan, Villa Mehua; osana omaa maailmaansa, jonka oli rakentanut näkyväksi. Dokumenttien perusteella voi arvailla jotain Sinistön intentiosta, vai voiko taiteilijan intentio ylipäänsä olla kovin selkeä hänelle itselleen? Selvästi hän kuitenkin toivoi, että Villa Mehu olisi taiteilijoille paikka kokoontumiseen ja kohtaamiseen, ja että se aikana hänen jälkeensäkin olisi olemassa.

Onko se ilman asujaansa ja ilman toimintaa enää kokonaisuus? Aikaa on kulunut siitä, kun Villa Mehusta on viimeksi pidetty huolta, rakennukset ovat nyt kasvamassa takaisin maahan. Konservaattori ja kulttuuriperinnön vaalija soisi tämänkaltaisen arkkitehtonisen, ainutlaatuisen ja omituisenkin kokonaisuuden säilyvän tuleville sukupolville. Aivan vielä sitä ei olisi liian myöhäistä pelastaa, jotain on vielä jäljellä. Kuinka pelastamisohjelma tulisi toteuttaa, sitä en osaa sanoa.

"Minun mielestäni arkkitehtuurissa pystysuora viittaa henkeen ja vaakasuora aineeseen. Siitä tulee ristiriita. Minä käytän vain pystysuoraa, henkistymistä." (Voima 9/2004). Elis ei halunnut omistaa mitään, ja hänen mystinen valtakuntansa olikin tulos elämän filosofoinnille. Vaikka Villa Mehu ei tulisi säilymään, ovat lukuisat eri ihmisten tekemät dokumentit siitä vielä olemassa; inernet tuntuu olevan pullollaan matkakertomuksista Villa Mehuun. Sinistön perintö on onneksi myös filosofinen, ja sen katoaminen vaikeampaa.

Kirjoittaja on taiteen maisteri ja kolmannen vuoden paperikonservointiopiskelija Metropolia amattikorkeakoulussa.

Lähteet:
Erkki Pirtolan kuvaamat YouTube-videot.
HS 11.7.2013: Naapuri osti Elis Sinistön taideperinnön. Kulttuuri B3.
Voima 9/2004: Käärmeiltä pääsy kielletty.
ITE-museon sivut: http://itenet.fi/ite-taiteilijoita/elis-sinisto/ (16.8.2016).
Suomen valokuvataiteen museo (2011). Kokoelmanostot: Arvoitus ja yllätys. Saatavissa: http://www.valokuvataiteenmuseo.fi/fi/kokoelmat/kokoelmanosto/10554 : Olen tavallaan arvoitus itsellenikin. (16.8.2016).
www.urbanex.ninja/kohde/villa-mehu-elis-sinisto/ (16.8.2016).
www.suomitour.com/2015/05/elis-siniston-villa-mehu.html (16.8.2016).
http://ajat0nta.blogspot.fi/2012/07/elis-siniston-satumetsaan-vie-pieni.html (16.8.2016).http://esoteerinenmaantiede.blogspot.fi/2013/10/syntymahumala-veklahdella-ihmeellinen.html (16.8.2016).

Vaikka Villa Mehu ei tulisi säilymään, ovat lukuisat eri ihmisten tekemät dokumentit siitä vielä olemassa; inernet tuntuu olevan pullollaan matkakertomuksista Villa Mehuun.

Yksi monista kylpypaikoista.

Serden päärakennus kadun puolelta.

Stucco-käsittelyn opetusta Kreidezeit-tuotteilla.

MATKARAPORTTI

Työleirillä Latviassa

TEKSTI JA KUVAT **ERKKA PAJULA**

Heinäkuun viimeisen lomaviikon vietin kansainvälisellä puurestauroinnin työpajalla Latvian Aizputessa. Aizpute sijaitsee noin 180 km Riiasta länteen. Se on noin 8 000 asukkaan kunta, joka sai kaupunkioikeudet vuonna 1378. Näkyvä rakennettu historia ulottuu 1200-luvulle linnanraunion muodossa.

Työpajan järjesti Serde-niminen yhdistys, jonka omistamat rakennukset olivat käytännön töiden kohteena. Serde on vuonna 2002 perustettu taidetta ja tieteitä yhdistävä yhdistys, jonka toimipisteenä on kiinteistö Aizputen vanhassa kaupungissa. Serde toimii taiteilijaresidenssinä ja poikkitieteellisenä kansainvälisenä kurssi- ja tapahtumakeskuksena. Rakennuksista, joiden vanhimmat osat ovat 1700-luvulta, löytyy mm. majoitustiloja, luentosali, valokuvauslaboratorio, puutyöverstas ja olutpanimo.

Matka Aizputea kohti lähti bussilla Riiasta lauantai-iltapäivällä yhdessä englantilais-norjalaisen rakennusrestauroijakollegan kanssa. Bussilla pääsimme Skrundasiin, josta Serden henkilökuntaan kuuluva kulttuuritutkija ja projektijohtaja **Signe Pucena** nouti meidät Aizputeen. Ensimmäisenä iltana tutustuimme majoitustiloihin, ruokailimme ja kun kaikki osallistujat olivat saapuneet, lähdimme pienelle kävelylle. Iltakävelyllä kävimme ensin vilkaisemassa vanhaa rakennusta, jossa on toiminut muun muassa taverna ja sen kellareista löytyy myös suuret kaalinhapatusaltaat. Kävely päättyi paikalliseen viinikellariin, jossa saimme maistella hedelmä- ja marjaviinejä.

> Serde on vuonna 2002 perustettu taidetta ja tieteitä yhdistävä yhdistys, jonka toimipisteenä on kiinteistö Aizputen vanhassa kaupungissa. Serde toimii taiteilijaresidenssinä ja poikkitieteellisenä kansainvälisenä kurssi- ja tapahtumakeskuksena.

Sunnuntaina jokainen osallistuja esitteli itsensä ja taustansa. Perusesittelyjen lisäksi allekirjoittanut ja muutama muu piti laajemman kuvaesityksen. Viikon työpajan vetovastuussa olivat restaurointialan yrittäjät **Janis Tolpeznikovs** ja **Ieva Zilberte** sekä **Serden Ugis Pucens**, jonka lisäksi meitä muita osallistujia oli noin 20. Latvialaisten lisäksi paikalla oli meitä

Ulkorakennuksen seinän restaurointityömaa.

Seinärakenteen kantavat osat ja ovi restauroituina ja uudet portaat.

ulkomaalaisia seitsemän, joista viisi virolaista. Osallistujista suurin osa oli aloittelevia restauroijia tai käsityöalan taitajia, minun lisäkseni ei ollut muita konservaattoreita.

Iltapäivällä rakennushistorian asiantuntija **Juris Zviedrans** piti luennon Latvian rakennustyyppien kehityksestä ja erityisesti Fachwerkhaus rakennustyypistä, jonka saksalaiset toivat alueelle 1200-luvulla. Myös Serden rakennukset edustavat tätä suomessa varhopatsasrakenteeksi nimettyä rakennetyyppiä. Rakenne muodostuu diagonaali-, vaaka- ja pystypuiden kehistä, joiden välit on täytetty joko hirsillä tai tiilillä muuraamalla. Illalla lähdettiin autoilla tutustumaan edellä mainitun luennoitsijan ja hänen arkkitehtivaimonsa 1700-luvulla rakennettuun Tâsi-kartanoon, joka on heidän ikuisuusprojektinsa. Toinen vierailukohde oli Ciravassa erään yhdistyksen hankkima iso myllyrakennus ja tämän vieressä oleva uusgoottilaisen kartanorakennuksen ympäristö.

Maanantaina aamiaisen jälkeen teroitettiin työkaluja ja tutustuttiin työkohteisiin, jotka olivat päärakennuksen eri-ikäisiä ikkunoita, sivurakennuksen kantavat puurakenteet ja samaisen rakennuksen ovi metalliheloituksineen. Osallistujat jaettiin eri työtehtäviin ja minä päädyin ryhmään, jonka vastuulla oli rakennuksen kantavien puurakenteiden restaurointi. Ennen töihin ryhtymistä kuuntelimme luennon puurakenteiden restauroinnista, jonka esitti laajojen restaurointikohteiden suunnittelija **Vilnis Muiznieks**. Näimme kuvia mm. Riian tuomiokirkon kattorakenteiden korjauksista. Luennon jälkeen hän esitti oman mielipiteensä työryhmämme tulevasta korjauskohteesta eli ulkorakennuksen lahonneiden puuosien uusimisesta. Ryhmämme koostui kuudesta henkilöstä, joista kahdella on pitkä kokemus rakenteiden restauroinnista. Mukana oli myös puuseppiä ja arkkitehdiksi valmistunut osallistuja, joka piirsi AutoCAD-ohjelmalla kuvat seinän rakenteista ja uusittavien osien liitoksista. Käytännön töitä jatkettiin aina vähintään iltakuuteen asti, jolloin päästiin ruokapöytään. Ateriat meille valmisti paikallinen rouva eli saimme päivittäin maittavaa arkiruokaa ja herkullisia jälkiruokia.

> Maanantaina aamiaisen jälkeen teroitettiin työkaluja ja tutustuttiin työkohteisiin, jotka olivat päärakennuksen eri-ikäisiä ikkunoita, sivurakennuksen kantavat puurakenteet ja samaisen rakennuksen ovi metalliheloituksineen.

Tiistaina aamupäivän luennon piti entuudestaan tuttu Juris Zviedrans aiheenaan ikkunoiden tyylihistoria Latviassa ja niiden restaurointi. Luennosta jäi päällimäisenä mieleen lyijymönjän käyttö ruosteenestopohjamaalina. Tästä asiasta keskusteltiin lisää ja selvisi, että Latviassa on vielä mahdollista saada lyijyoksidipigmenttiä, mutta sitä sisältäviä maaleja ei saa myydä. Voisi olettaa, että Latvia osana EU:ta joutuu noudattamaan sen asettamia rajoituksia/kieltoja lyijyoksidipigmentin käyttöä koskien.

Käytännön työt jatkuivat uusia puuosia tammesta ja männystä valmistaen. Ikkunoiden restauroinnissa toimittiin öljypohjustuksen periaatteen mukaan: puhtaaksi kaavitut puuosat pohjustettiin pelkällä vernissalla, jonka jälkeen ne seuraavana päivänä lasitettiin ja maalattiin latvialaisella pellavaöljymaalilla. Yritimme Norjassa asuvan kollegani **Lucas Stephensonin** kanssa herättää keskustelua tästä öljypohjustuksen tarpellisuudesta tai tarpeettomuudesta, sillä hänen mukaansa kyseinen metodi oli tullut käyttöön Norjassa vasta 1900-luvun alkuvuosikymmeninä, eikä se sinänsä ollut perinteinen menetelmä. Ikkunoiden kittauksessa käytettiin brittiläistä pellavaöljykittiä, joka kuitenkin vaikutti epäilyttävältä, sillä se ei tarttunut yhtään sormiin toisin kuin useimmat tehdanvalmisteiset pellavaöljykitit. Mielenkiinnolla kuulisin tulevaisuudessa sen ikääntymisestä.

Keskiviikon aamupäivän aiheena oli käytännön työnäytös kalkkimaalin valmistuksesta ja stuccokäsittelystä. Työnäytös toimi samalla tuote-esittelynä saksalaisvalmisteisille Kreidezeit-pintakäsittelyaineille, joihin pääsimme tutustumaan jälleenmyyjä **Uldis Straussin** opastuksella. Maalien valmistus aloitettiin viisi vuotta sitten kaseiinimaalista, joten kyseessä on melko nuori yritys. Oma kokemukseni kalkkimaaleista on hyvin minimaalinen, joten en pysty niihin ottamaan kantaa, mutta puulle tarkoitetut öljyt, vahat ja niiden sekoitukset vaikuttivat tavanomaisilta liuottimia sisältäviltä aineilta.

Illalla kävimme vielä tutustumassa Kazdangan kartanon ympäristöön ja vanhaan puutyöverstaaseen.

Torstain luennon aiheena oli perinteiset maalit. Luennossa uusi asia minulle oli paikallinen tapa käsitellä ikkunankarmien seinärakenteita vasten tuleva pinta lämmitetyllä tervalla. Kalkkimaalit ovat yleisiä Latviassa, mutta latvialainen dolomiittikalkki on sen verran epäpuhdasta, että maalauksessa käytetty kalkki on tuontitavaraa. Joskus on rapatun tiiliseinän päälle

Restauroijat ikkunoiden parissa.

maalattu tiilikuvio tai rappaamattoman tiiliseinän saumat on maalattu valkoisella, koska muurauslaasti on ollut liian tummaa. Myös puuseiniin on maalattu tiili-imitaatiota.

Perjantaina keskityttiin käytännön töihin ja itsekin tuli sotkeuduttua ikkunoiden maalaamiseen. Keittäjälle veisteltiin kiitokseksi puukauha vaahteraisesta polttopuukalikasta. Polttopuu on muuten latvian kielellä *malka*. Illalla oli vielä kävelykierros vanhan kaupungin alueella, jossa Ugis kertoi meille Aizputen historiasta. Pistäydyimme vanhassa puutalossa olevaan asuinkelvottomaan huoneistoon, jonka Signe oli ostanut vain estääkseen koko rakennuksen purkamisen. Tällaista rakennussuojelua arvostan suuresti. Kävelyn jälkeen päästiin nauttimaan erityyppisiä oluita joita Ugis oli valmistanut Serden panimolla. Illalla jatkoimme Lucaksen kanssa musisointia toisten viihdyttämiseksi, toivon mukaan.

Lauantaina oli kiitoksien ja hyvästelyjen aika. Paluumatkalla kävimme vielä tutustumassa Kuldigan vanhaan kaupunkiin työpajaan osallistuneen restauroijan opastuksella. Muutamat Serdelle jääneet osallistujat olivat päivän aikana jatkaneet töitä muuraamalla korjaamamme seinärakenteen välit tiilillä.

Mikäli mielenkiintosi heräsi, lisätietoa ja -kuvia Aizputen rakennusperinnöstä ja Serden toiminnasta löytyy internetistä osoitteista http://www.serde.lv/ ja https://www.facebook.com/serde

Kirjoittaja on rakennuskonservaattori (AMK) ja työskentelee Museovirastossa.

Ikkunanpuite Tâsi kartanon sivurakennuksesta.

MENETELMÄ

Venla Martikainen

Star Wars-julisteessa oli teipin jättämää liimaa kuva-alan päällä.

Vehnätärkkelyksen ja pyyhekumin käyttö liimanpoistossa

Läpinäkyvät teipit tai toimistoteipit jättävät usein vanhetessaan paperiin tahmaisen liimakerroksen. Liimakerrosta on vaikea saada pois jopa liuottimilla, tai liima voi sijaita kohdissa, joissa liuotinta ei paperissa olevien merkintäaineiden vuoksi voida käyttää. Tahmaisuus on hyvä saada pois, paperin säilyvyysominaisuudet ovat tällöin paremmat. Paperia on helpompi käsitellä, kun liimakohdat eivät tartu säilytysmateriaaleihin eivätkä kerää enempää likaa. Kun vehnätärkkelystä sirotellaan liimakohdan päälle, se sitoo itseensä liima-ainetta. Tämä tahma on helpompi nyt saada kuorittua pois pyyhekumin avulla kevyesti hangaten. Tämä menetelmä ei sovi kovin ohuille materiaaleille, sillä paperin pitää kestää pyyhekumin käyttö. Vaikka vehnätärkkelystä jäisikin paperiin vielä tahman poiston jälkeen, ei se ikääntymisoimiaisuuksien puolesta ole paperille haitallista.

Vaarana tässä menetelmässä on se, että merkintäaineet kuluvat liimanpoiston mukana. Esimerkkikuvan Star Wars-julisteelle (vuodelta 1971) kävi lopulta juuri näin, että merkintäainetta lähti liiman ja vehnätärkkelyksen mukana pois. Tämä neliväripainomenetelmän merkintäaine liukeni asetoniin, joten läpinäkyvän toimistoteipin jättämää liimaa ei voitu poistaa siitä kohden muutoin kuin vehnätärkkelys-pyyhekumimenetelmällä.

Vesivärin ja musteen suojaaminen gelatiinilla

Paperin vesipesulla on useita hyötyjä, joiden vuoksi se kannattaa tehdä; paperista voidaan poistaa keltaisuutta, happamuutta ja likaa. Vesipesussa on myös mahdollista tarkoituksettomasti huuhtoa paperin merkintäaineita pois. Merkintäaineita voidaan suojata pesun ajaksi, suojausaineena voidaan käyttää mm. gelatiinia. Tässä esimerkkitapauksessa kyseessä oli käsin maalattu kartta 1700-luvun loppupuolelta. Osa merkintäaineista oli vesiliukoisia, kuten osa mustasta musteesta, sekä sininen ja keltainen vesiväri.

Gelatiinistä tehtiin 1% liuos veteen. Tällä seoksella maalattiin veteen liukenevien merkintäaineiden päälle viisi kerrosta siten, että jokaisen maalauskerran välillä oli useita päiviä. Suositus maalauskertojen väliin olisi ollut viikko. Tämä sen vuoksi, että suojaava sidos olisi ehtinyt muodostua tarpeeksi vankaksi.

Gelatiinimaalauskäsittelyn jälkeen kartta pestiin kylmässä vedessä, joka siis oli kylmempää kuin mitä gelatiinin sulamislämpötila on. Tässä tapauksessa gelatiini toimi suojana, värit ja muste eivät haalenneet pesun aikana, ja pesun lopputulos oli sitä mitä toivottiin; keltaisuus ja likaisuus vähenivät. Pesun jälkeen gelatiinia oli mahdotonta saada pois paperista, poisto ei olisi ollutkaan edes tarpeen. Gelatiinia on käytetty paperin pintaliimaukseen, eikä se tässä tapauksessa muuttanut merkintäaineiden väriä eikä heikentänyt paperin ominaisuuksia.

Venla Martikainen
Kirjoittaja on paperikonservoinnin opiskelija Metropolia Ammattikorkeakoulussa.

Venla Martikainen

Hauraan kartan merkintäaineet haluttiin suojata pesunkestäviksi. Yksityiskohta suojattavasta kohteesta.

17.-19.3.2016

KONSERVAATTORILIITON KEVÄTKOULUTUSPÄIVÄ TUKHOLMASSA

TEKSTI **LIISI HAKALA**, **ANNA RAJAINMAA** JA **MARLEENA VIHAKARA**

Tänä vuonna kevään koulutuspäivät järjestettiin päivä Tukholmassa -risteilyn merkeissä. Osallistujia oli reippaat 60 henkilöä. Myös heti laivan irtauduttua satamasta järjestetyn kevätkokouksen osallistujamäärä oli ennätyksellinen

Tukholmassa oli varattu aikaa paitsi shoppailulle ja vapaalle kiertelylle, myös konservointiaiheisille kohteille. Konservaattoriliitto oli järjestänyt neljä tutustumiskohdetta, joista valita: LSH -museoiden kokoelmakeskus Tumbassa, Wasa-museo, Kungliga biblioteket ja Moderna Museet.

Kungliga biblioteketissa pääsimme tutustumaan konservointiosastoon sekä säilytystiloihin. Meille esiteltiin aineiston "ensiapukärry", apuväline, jolla saadaan nopeasti aloitettua pelastustoimet esimerkiksi aineiston kastuessa vesivahingossa, sekä muutamia vanhoja sidoksia, joista oli otettu esille erityisesti Suomea koskevaa kuvitusta ja muuta mielenkiintoista. Tämän lisäksi yksi konservaattoreista esitteli itse kehittämänsä valokuvien kansioimistavan, joka vähentää valokuviin kohdistuvaa rasitusta. Kungliga biblioteket oli kohteena erittäin mielenkiintoinen ja olimme otettuja siitä, miten sydämellisesti meidät otettiin vastaan. *Codex Gigasia* emme valitettavasti päässeet näkemään livenä, mutta onpahan syy palata vierailulle joskus myöhemmin, kun se on taas esillä Kungliga biblioteketin kauniissa perusnäyttelyssä.

Moderna Museetin lastauslaituri-alueeseen sekä pakkaus- ja konservointitiloihin tutustuttiin maalauskonservaattori **Annika Nelsonin** johdolla. Maalauskonservointitiloissa **Katarina Havermark** ja **Thérèse Lilliegren** esittelivät työn alla olevia teoksia mm. näytteille menevää iglua ja sen vaatimaa konservointiprosessia. Paperikonservointiosastolla **Alison Norton** esitteli erilaisia paperipohjaisia kohteita sekä pystyasennossa olevaa suurta karibari-tyyppistä alustaa, jonka hän oli itse valmistanut puukehikon päälle useasta paperikerroksesta päällystäen kerrokset PVA-liimalla. Kierroksen lopuksi osallistujat saivat vielä mahdollisuuden ilmaiseen tutustumiseen sekä museon kokoelmanäyttelyyn että **Paul Kleen** näyttelyyn.

Vasa laivaan tutustuneen ryhmän otti vastaan konservaattori **Emma Hocker**, jonka johdolla ryhmä pääsi tutustumaan *Vasa* museon konservointi- ja säilytystiloihin. Emma piti informatiivisen kierroksen museossa, kertoen laivan, joka on edelleen 98 prosenttisesti alkuperäinen, historiasta, sen huimasta nosto-operaatiosta ja monivaiheisesta konservoinnista. Merenpohjasta laivan ympäriltä löydettiin ainakin 14 000 esinettä, joista veistoksia oli 700. Esineet on myöhemmin konservoitu ja asetettu alkuperäisille paikoilleen palapelin kaltaisesti laivassa. Laivan konservointi- ja tutkimusprojektit ovat olleet mittaluokaltaan valtavia ja ovat kaikki tuottaneet paljon uutta tietoa *Vasasta*.

Laivan säilyttämisessä ja sen tutkimus-ja konservointiprojekteissa on mukana monia eri tahoja. Seuraavassa projektissa vaihdetaan kaikki laivan pultit uusiin, tämä tulee kestämään vuosia. Pultit on kehitetty nimenomaan *Vasan* tarpeisiin. Museolla ollaan myös kehittämässä uutta tukirakennelmaa yhteistyössä Uppsalan yliopiston kanssa.

Lisää ja yksityiskohtaisempaa tietoa *Vasasta* ja sen konservoinneista voi lukea Monumental Treasures-kongressin julkaisusta.

Marleena Vihakara

Moderna Museetissa valmistettu kehikko, jota voidaan käyttää sekä maalausten konservoinnin aikaiseen tukemiseen että niiden kuljettamiseen.

Anna Rajainmaa

Ensiapulaatikko kokoelmille, esimerkiksi vesivahingon sattuessa.

Liisi Hakala

Laivan sisältä löytyi kasa purjeita, jotka olivat säilyneet veden alla. Yksi konservaattori erotteli kangaskerroksia toisistaan kymmenen vuotta.

Anna Rajainmaa

Muutamia meitä varten esiin otettuja sidoksia.

Konservaattoriliiton kevätkoulutuspäivä Tukholmassa

KOKOELMAKESKUSVIERAILU TUMBASSA / 18.3.2016

PKL:n kevätkoulutuspäivä järjestettiin tänä keväänä Tukholmassa, jossa oli mahdollisuus päästä tutustumaan ruotsalaisten museoiden tiloihin ja kokoelmiin. Valitsin käyntikohteekseni LSH:n kokoelmakeskuksen Tumbassa, jossa tiloja esitteli rakennuksessa työskentelevä suomalainen maalaustaiteen konservaattori **Ann-Cathrin Rothlind**. Vierailu oli mielenkiintoinen ja toi lisää tietoa siitä, mikä kokoelmien ja konservaattoreiden tilanne on Ruotsissa.

TEKSTI JA KUVAT **KATRI LAHTI**

LSH on kolmen museon yhteenliittymä: Livrustkammaren (kuninkaallinen varuskamari), Skoklosterin linna ja Hallwylska museet (Hallwylin museo). Lisäksi organisaatioon kuuluvat Digitaalinen museo, viestintäyksikkö, kokoelmayksikkö ja henkilöstöhallinto. Johtajana toimii yli-intendentti.

LSH:n kokoelmatilat sijaitsevat Tumbassa, noin puolen tunnin matkan päässä Tukholman keskustasta. Ruotsissa on nähtävissä sama suuntaus kuin meillä Suomessa: kokoelmien säilytystä ja hoitoa pyritään keskittämään samoihin paikkoihin ja hieman kauemmaksi ydinkeskustasta. Työntekijöiden työmatkat joko pitenevät tai lyhenevät riippuen siitä, mistä päin he tulevat töihin. Ann-Cathrin kertoi, että osa kollegoista on ollut tyytymättömiä piteneviin työmatkoihin, kun taas hänellä työmatka on lyhentynyt uuden kokoelmakeskuksen myötä.

> Ruotsissa on nähtävissä sama suuntaus kuin meillä Suomessa: kokoelmien säilytystä ja hoitoa pyritään keskittämään samoihin paikkoihin ja hieman kauemmaksi ydinkeskustasta.

Samassa rakennuksessa on useita museoalan toimijoita, mutta LSH on toimijoista ainoa, jolla on tiloissa jatkuvasti työskenteleviä työntekijöitä, muilla tilat on vuokrattu vain kokoelmien säilytykseen. Ann-Cathrin ei voinut paljastaa muiden vuokralaisten nimiä, sillä hyvin monella museolla

Konservaattorit kokoelmakeskuksen edessä.

Ruotsissa säilytystilojen sijainti on salaista tietoa. Tumban tilat ovat Ruotsin ”museoviraston” (Riksantikvarieämbetet) omistamat ja se vastaa myös ilmankosteuden ja lämpötilan säätelystä vuokraamissaan tiloissa.

Kolme museota, kolme kokoelmaa

LSH:n museoiden kokoelmat käsittävät esineitä laidasta laitaan. Museoilla on yhteinen tietokanta ja kokoelmien digitointiin on panostettu paljon. Livrustkammaren sijaitsee kuninkaanlinnan yhteydessä ja sen esineistö koostuu kuninkaiden esineistä, sotavarustuksista, puvuista, aseista, kilvistä jne. Esineitä on noin 30 000. Kokoelmia säilytettiin ennen linnan yhteydessä, mutta ne siirrettiin muutama vuosi sitten Tumbaan. Samalla esineet kuvattiin ja vauriokartoitettiin. Muutto kesti yhden kokonaisen kesän ja kaikki kynnelle kykenevät olivat mukana muutossa. Varuskamarin perusnäyttelyä ollaan uusimassa, joten kuljetuksia edestakaisin on odotettavissa myös tulevaisuudessa.

Skoklosterin linna on Ruotsin suurin yksityinen linna. Sen omistajasuvut ovat keränneet linnaan huonekaluja, taidetta ja muuta esineistöä sekä aseita. Linna on toiminut barokkiaikaa esittelevänä museona vuodesta 1967. Skoklosterin linnassa lämpötilan ja kosteuden vaihtelut ovat suuri ongelma ja siellä kasvaa näkyvää hometta esineiden pinnoilla. Linnassa on tehty yliopistotasoista tutkimustyötä eri vaihtoehdoista, joilla home saataisiin kuriin (mm. lämmitys, ilmankuivaus). Tutkimustuloksista on valmistumassa pro gradu -tutkielma Göteborgin yliopistossa.

Hallwylin museon on perustanut **Wilhelmina von Hallwyl**, joka oli suurkeräilijä ja hankki laajat kokoelmat taidetta, hopeaa, antiikkia, aseita ja posliinia ajatuksenaan perustaa museo. Pariskunta lahjoitti palatsin irtaimistoineen Ruotsin valtiolle 1920 ja museo avattiin yleisölle 1938. Wilhelmina palkkasi elinaikanaan laajan asiantuntija-

Kuvat Katri Lahti

Asekokoelmia säilytystiloissa.

Tekstiilit oli pakattu siististi omiin laatikkoihinsa.

Huonekalut olivat kokoelmatiloissa melko sekaisin, peittämättöminä ja merkitsemättöminä

Vaunut olivat isossa säilytystilassa lattialla, peittämättöminä ja sekaisin. Joukossa oli myös lastenvaunuja.

joukon inventoimaan kaikki esineet ja niistä on sidottu monen volyymin laajuinen esineluettelo, joissa on jokaisesta esineestä tarkat kuvaukset, materiaaleineen, mittoineen sekä valokuvineen. Tumbassa olevat huonekalut ovat enimmäkseen Hallwylin museosta, jossa on tyhjennetty pari huonetta, jotta niihin saataisiin vaihtuvia näyttelyitä.

Konservointi

LHS:ssä on palkattuna viisi konservaattoria, joiden erikoistumisalueet ovat maalaustaide, metalli ja paperi. Huonekalukonservaattoria ei ole ollenkaan, vaikka sekä Skoklosterin linnassa että Hallwylin museossa interiöörit ovat kalustettuja eli huonekaluja on kokoelmissa paljon. Ann-Cathrin kertoi, että aikaa ja resursseja ei konservointiin juuri ole ja kokoelmatyö keskittyy ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. Hän itse tekee töitä neljänä päivänä viikossa. Painetta on siirtää lisää esineistöä Tumbaan.

Kaiken kaikkiaan kokoelmakeskus näyttää olevan hieman sekaisessa ja keskeneräisessä tilassa. Työntekijät eivät ehdi tehdä kokoelmatyötä ideaalitasolla ja konservaattoreiden työpanos riittää vain välttämättömimmän tekemiseen. Ann-Cathrin kertoi, että Ruotsin hallitus päätti jokin aika sitten poistaa pääsymaksut LSH:n museoilta ja nyt rahaa yritetään kerätä erityisnäyttelyillä. Tilanne Ruotsissa kokoelmien suhteen on heikentynyt, vaikka kävijämäärät museoissa ovat kasvaneet. Museot halutaan nähdä enemmän paikkoina, joihin ihmiset tulevat viihtymään ja joissa vaihtuvat näyttelyt ja tapahtumat ovat keskiössä. Museoon palkataan lisää väkeä näyttely-, markkinointi-, myynti-, opas- jne. töihin, mutta kokoelmien hoitohenkilökunta on vähentynyt koko ajan. Kokoelmia ei haluttaisi säilyttää eikä säilyttämiseen laittaa rahaa. Mieluummin keskityttäisiin vaihtuviin kiertonäyttelyihin. Digitalisointiin panostetaan kovasti. LHS:llä on esimerkiksi palkattuna kaksi valokuvaajaa.

Isoilla tekstiileillä oli ulosvedettävät matalat hyllyt.

Kaiken kaikkiaan käynti Tumbassa oli erittäin mielenkiintoinen ja silmiä avaava kokemus. Me suomalaiset olemme aina tottuneet kumartamaan Ruotsin suuntaan, mutta vierailun jälkeen totesin, että ainakin meillä Helsingin kaupunginmuseolla ruoho on vihreämpää kuin länsinaapurin puolella. Luultavasti Suomi tulee seuraamaan tässä museoiden kaupallistumisessa ja elämyshakuisuudessa Ruotsia, mutta toivotaan että siitä huolimatta kokoelmia ja niiden hoitoa ei unohdeta vaan ymmärretään, että kokoelmat ovat museon ydin ja konservaattoreita tarvitaan niiden säilyttämiseen myös tulevaisuudessa.

Kirjoittaja on huonekalukonservaattori (YAMK) ja työskentelee sekä Helsingin kaupunginmuseossa että Divan Konservointi Oy:ssä

MENETELMÄ

Lokaali kaasukammio teipin poistossa

Lokaali kaasukammio -menetelmää käytetään silloin, kun halutaan kohdistetusti poistaa konservoitavassa kohteessa olevia teippejä. Menetelmässä käytetään hyödyksi nesteen muodostumista höyryksi pienessä suljetussa tilassa. Teipinpoiston yhteydessä on mahdollista poistaa myös kellastunut liima-aine paperista.

Keväällä 2016 ollessamme yhdessä opiskelukaverini **Venla Martikaisen** kanssa työharjoittelussa Ateneumin taidemuseossa saimme tehtäväksi toteuttaa lokaalin kaasukammion teippien poistojen yhteydessä. Konservoinnin kohteena oli kaksi grafiikanvedosta, jotka oli kiinnitetty taustapahveihin toinen läpinäkyvällä teipillä ja toinen maalarinteipillä.

Kohteissa olleet teipit tuli irrottaa, koska haluttiin minimoida riskit uusista vaurioista ja mahdollistaa muiden konservointitoimenpiteiden, kuten vesipesun onnistuminen. Kohteita haluttiin myös saada esteettisesti edustavammiksi mahdollisia näyttelyitä varten. Toisessa konservointikohteessa oli läpinäkyvät teipit, jotka olivat ajan saatossa voimakkaasti tummuneet/kellastuneet ja haurastuneet. Ne lähtivät helposti irti mekaanisesti irrotettaessa, jättäen kuitenkin paperiin kellertävät liimajäljet. Toisen kohteen maalarinteipit olivat kovettuneet, tummuneet ja tiukasti kiinni kohteessa.

Toimenpiteet aloitettiin irrottamalla läpinäkyvällä teipillä kiinni ollut kohde mekaanisesti taustapahvista. Taustapahvista saatiin koealusta sekä teipin että liiman poistolle. Ensin piti selvittää, mikä liuotin sopisi parhaiten kyseisten teippien poistoon. Vaihtoehtoina olivat asetoni ja Etax A7. Upotimme pumpulipuikon liuottimeen ja pyöritte-

Heini Halme

Lokaali kaasukammio teipinpoistoon säilöpulloa käyttäen.

limme sitä liimapinnan päällä. Etax A7 poisti hiukan liimapintaa sekä keltaisuutta, mutta ei halutussa määrin. Liuottimeksi valittiin asetoni, koska se poisti liimapinnan lähes näkymättömäksi.

Maalarinteippien poistoon rakensimme lokaalin kaasukammion käyttäen säilöpulloa, imupaperia ja pumpulia. Pumpuli kasteltiin asetonilla ja asetettiin säilöpullon pohjalle. Imupaperista leikattiin pullon suuosaa isompi pyöreä pala. Paperipalaan tehtiin reikiä edesauttamaan höyryn kulkeutumista kohteeseen ja se asetettiin pumpulin jälkeen pullon pohjalle. Pullo käännettiin ylösalaisin, niin etteivät pumpuli tai imupaperi tippuneet ulos, ja se asetettiin kohteen päälle. Muutaman minuutin välein kokeiltiin, oliko liima pehmennyt irrotusta varten. Lopulta teippi saatiin kokonaan irrotettua kohteesta ilman, että paperin pinta meni rikki. Lopuksi asetonia käytettiin liimajälkien poistoon, etenkin pahasti kellastuneisiin liimajälkiin. Tuloksena jäljelle jäivät lähes huomaamattomat liimajäljet.

Heini Halme
Kirjoittaja on paperikonservoinnin opiskelija Metropolia Ammattikorkeakoulussa.

Riskiarviointi kokoelmatoiminnan kehittämisen työvälineeksi

TEKSTI **PÄIVI KYLLÖNEN-KUNNAS**

Museoiden kokoelma- ja näyttelytoimintaan liittyvästä turvallisuusarvioinnista keskustellaan liian harvoin. Miten valtionosuuden piirissä olevat kunnalliset museot, yksityiset yhteisöt ja säätiöt sitten voisivat hoitaa kokoelmaturvallisuutta? Nämä tiedothan eivät ole julkisia. Luottamuksellinen on myös näyttely-yhteistyötahojen käyttöön laadittava turvallisuus- ja museo-olosuhteita kuvaava *kiinteistöraportti* (*Facility report*). Se, että esine on kokoelmassa, tuo objektille lisämerkityksiä. Kokoelmaan liittäminen tuo artefaktille tai taideteokselle statuksen. Turvallisuuteen liittyvää tarkastelua tehdään sekä viranomaista että organisaation omaa tarvetta varten. Lakisääteisesti julkisesta kiinteistöstä laadittavassa pelastussuunnitelmassa keskitytään kiinteistö- ja henkilöturvallisuuteen, päivittäisten onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteiden ehkäisyyn ja näihin liittyvien riskien tunnistamiseen. Pelastussuunnitelman muutoksista on ilmoitettava keskushallinnon turvatiimille sekä palo- ja pelastustoimelle. Pelastussuunnitelma ei kuitenkaan täytä tavoitteita tai tarpeita kokoelman ja esineen hallinnan ja ennakoivan hoidon kannalta.

Monitieteelliset ja materiaaliteknisen tietoon perustuvat, ennakoivan konservoinnin tutkimuksen alalla kehitetyt *riskiarviointikartoitukset* edistävät oikein käytettyinä kokoelma-aineiston hallittavuutta, esittelyä ja käyttöä. Riskiarviointi sisältää tiedot mm. käytössä olevasta kiinteistöstä, kokoelman olosuhteista, työn järjestämisestä sekä kattavat tiedot eri riskeistä sekä esineiden tyypittelyyn tai asetteluun liittyvistä haasteista ja ratkaisuista. Pohjoismaisittain eräs käytetyimmistä viimeisen kymmenen vuoden aikana on ollut jo parikymmentä vuotta sitten **Stefan Michalskin** kehittämä *Storage Assessment Form* -kartoitus (Canadian Conservation Institute). Lisäksi voi mainita esimerkiksi arviointia kehittäneen **Robert Wallerin** kokoelmaluokittelua edistävät kartoitukset. Michalskin kartoituksessa sisältö on: turvallisuus (esineturvallisuus), rakennuksen laatu ja laitteistoturvallisuus, ympäristö (esineen ympäristö, laatukysymykset) ja tilankäyttö esittelyyn, säilytykseen ja työhön. Kaikkia muuttujia arvioidaan toimenpiteiden kiireellisyyttä kuvaavan nelikentän ja toimenpideyhteenvedon avulla rehellisesti asiantuntijaryhmänä. Dokumentointi rohkaisee tarkastelemaan myös olevien tai uusien tilojen jatkosuunnittelua.

> Riskiarviointikartoitukset edistävät kokoelma-aineiston hallittavuutta, esittelyä ja käyttöä.

Jotta kokoelman hallinta ja hoitokin nähtäisiin kulttuuriperintötyön kestävän taloudellisen kehityksen resurssina (Faron puiteyleissopimus, 2005), tarvitaan mielestäni mielikuvamuutos työn hallinnan merkityksestä kokoelmatyössä. Palveluprosessien kehittäminen karsimatta eettisiä alan periaatteita ja turvallisuuden lisääntyminen mahdollistavat pitkäjänteiset suunnitelmat kokoelmahallinnassa. Voisikohan PKL-Suomen osaston www-sivuja käyttää esim. päivitetyn kirjallisuuslistauksen sisältävän tietopaketin julkaisemiseen? Jos asia ei ole vielä tuttua organisaation konservaattorille, tutkimustietoa on kyllä saatavissa.

Kirjoittaja oli yksi vapaaehtoisista järjestäjistä ***Anna Häkärin*** *ja* ***Katariina Melvaksen*** *lisäksi kun NKF-FI järjesti riskiarviointia ja kokoelmaturvallisuutta käsitelleen seminaarin 2006 Vantaalla. Luennoitsijoina olivat mm. Robert Waller Kanadasta ja* ***Poul Klenz Larsen*** *Tanskasta. Katso blogi: http://paivik.typepad.com*

Lisää aiheesta mm.:

Stefan Michalskin Storage Assessment Form *– kartoituspohja löytyy englanninkielisenä NKF-DK järjestämän seminaarin Preprints julkaisusta: Postprint Magasinbygningens fysik og funktion (2004). Seminaari oli muutoinkin erinomainen.*

WALLER, R. R. & MICHALSKI, S. (2004) Effective preservation: from reaction to prevention. Getty Conservation Institute newsletter. 19(1), s.4–9. Saatavissa: http://www.getty.edu/conservation/publications_resources/newsletters/pdf/v19n1.pdf

KYLLÖNEN-KUNNAS, P. (2007) Riskiarviointi museoissa ja kulttuuriperintö kohteissa. RY - Rakennettu Ympäristö 4/2007, Rakennustieto Oy. http://www.rakennustieto.fi/lehdet/ry/index/lehti/P_65.html

Museoiden hankintakeskus

KUUKAUDEN TUOTE

TriFunori

Funori on polysakkariditärkkelys, joka on oivallinen esimerkiksi värinkiinnitykseen; kuivuessaan matta ja tahraamaton, täysin poistettavissa ja kemiallisesti stabiili. Funori sopii ominaisuuksiltaan erityisesti paperikonservointiin. Kyseessä on vastaava tuote kuin JunFunori, mutta se myydään ”weetabix”-muotoisena. Liuos on käytössä hyvin riittoisa ja se sopii käytettäväksi myös aerosoligeneraattorin kautta.

Myyntierä: 1 g Tuotenumero: 24177 Hinta: à 103,50 € (83,47)

www.museoidenhankintakeskus.fi

POHJOISMAISEN KONSERVAATTORILIITON SUOMEN OSASTO ry

NORDISKA KONSERVATORFÖRBUNDETS FINLÄNDSKA SEKTION rf

NORDIC ASSOCIATION OF CONSERVATORS FINNISH SECTION ra

TOIMINTAKERTOMUS 2015

Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry (PKL) on Nordiska konservatorförbundetin (NKF) vuonna 1963 perustettu jäsenjärjestö. Pohjoismaiden osastojen välisenä yhteistyöelimenä toimii Liittoneuvosto, joka muodostuu kunkin maan puheenjohtajasta ja liittoneuvoston puheenjohtajasta. NKF:lla on Pohjoismaissa yhteensä noin 1200 jäsentä.

Konservaattoriliitto toimii eri konservointialojen ja museoalan yhdyssiteenä. Yhdistyksen tarkoituksena on seurata alan koulutusta, sekä edistää konservointityön kehitystä ja konservaattoreiden ammattipätevyyttä. Yhdistys pyrkii osaltaan valvomaan ammattikunnan sosiaalisia etuja ja konservaattori-nimikkeen käyttöä.

Konservaattorin ammattinimikkeen suojauksen osalta voidaan todeta, että tutkintonimike "konservaattori AMK" on opetusministeriön päätöksellä suojattu. Sen sijaan konservaattori-nimikkeen käyttöä tehtävänimikkeenä ei ole millään tavoin rajattu, eikä ole olemassa järjestelmää, joka estäisi asiantuntematonta henkilöä puuttumasta kulttuurihistoriallisesti merkittäviin kohteisiin. Tilanteen selkiinnyttäminen eurooppalaisella tasolla on myös European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations:n (E.C.C.O.) tärkeimpiä päämääriä. PKL on E.C.C.O.:n täysjäsen.

Jäsenistö

Yhdistyksellä oli vuoden 2015 lopulla yhteensä 271 jäsentä: liitännäisjäseniä 17, opiskelijajäseniä 75, varsinaisia jäseniä 146, kunniajäseniä 4, eläkeläisjäseniä 12 ja yhteisökannattajajäseniä 6. Vuoden aikana yhdistykseen liittyi 2 uutta varsinaista jäsentä, 2 opiskelijajäsentä ja, 6 opiskelijajäsentä siirtyi varsinaiseksi jäseneksi, ja 2 jäsentä siirtyi eläkeläisjäseneksi. Liitolle valittiin yksi uusi kunniajäsen. Yhdistyksestä erosi 10 henkilöä.

Yhdistyksen hallitus piti vuonna 2015 8 kokousta, joista kaksi oli sähköpostikokouksia. Hallituksen puheenjohtajana toimi **Jaana Kataja** (8/8) ja varapuheenjohtajana **Mari Saari** (8/8), hallituksen jäseninä **Kaj Nylund** (6/8), **Marleena Vihakara** (7/8), **Mari Lenck** (7/8), **Maarit Jones** (6/8), **Anna Rajainmaa** (7/8) ja **Satu Haapakoski** (8/8). Yhdistyksen hallituksen sihteerinä toimi **Kaisa Kantanen** (8/8), jäsenasiansihteerinä **Taru Mäkitalo** (6/8) ja taloudenhoitaja**na Emmi Heinonen** (6/8).

Yhdistyksen 2015 tilien tarkastajina toimivat Oy Soinio & Co ja **Liisa Kantanen**.

Vuosikokoukset ja koulutuspäivät

Yhdistyksen kaksi sääntömääräistä yleiskokousta pidettiin Tammisaaressa 27.3.2015 ja Helsingissä 2.10.2015.

Kevään koulutuspäivä järjestettiin 27.3.2015 Tammisaaressa, Tammisaaren museokeskuksessa ja Pro Artibuksen tiloissa. Tutustuimme museon perusnäyttelyyn, **Helene Schjerfbeckistä** kertovaan näyttelyyn ja Pro Artibuksen taidenäyttelyihin ja konservaattorin ateljeehen. Iltapäivän aikana pääsimme vielä tutustumaan uuteen Länsi-Uudenmaan kokoelmakeskukseen. Kevään koulutuspäivään osallistui 78 henkilöä.

Syksyllä kokouksen yhteydessä tutustuttiin Helsingin observatorioon. Opastetulle kierrokselle osallistui 29 henkilöä.

Tiedotus

Yhdistyksen tärkein tiedotuskanava on Konservaattoriliiton lehti, joka on myös yhdistyksen ainoa virallinen tiedotuskanava. Lehdestä ilmestyi vuoden aikana 4 numeroa, numerot 120-123. Numerot 121-122 ilmestyivät tuplanumerona. Lehden painosmäärä oli 300 ja sen vastaava toimittaja oli Marleena Vihakara. Lehden toimittajana toimi Hanna-Leena Väisänen joka luopui tehtävästään vuoden lopussa. Toimitussihteerinä/taittajana toi-

mi Anna Rajainmaa, lehden toisena taittajana toimi Satu Haapakoski, toimittajana **Erika Tiainen** sekä **Stina Björklund** ja tiedottajana **Jenniina Siira**. Lehti ilmestyy sähköisenä konservaattoriliiton nettisivuilla. Jäsenet voivat halutessaan luopua painetusta lehdestä. Noin 20 on ilmoittanut luopuvansa lehdestä. Jäsenlevityksen lisäksi lehteä lähetettiin vapaakappaleina seuraaville tahoille: NKF:n muut osastot, E.C.C.O., ICCROM, Suomen museoliitto, Museoalan ammattiliitto, Tarton yliopiston kirjasto ja IIC:n kirjasto Lontoossa.

Yhdistys julkaisee yhdessä Pohjoismaisen konservaattoriliiton muiden jäsenosastojen kanssa kerran vuodessa ilmestyvää MOK lehteä (Meddelelser om konservering). Lehti on konservointialan tieteellinen julkaisu, jossa ilmestyneistä artikkeleista osa on vertaisarvioituja. Lehden Suomen osaston yhteyshenkilönä toimi Tina Lindgren. Lehti julkaistaan sähköisenä osoitteessa www.nordiskkonservatorforbund.org/.

Yhdistyksen verkkosivuilla www.konservaattoriliitto.fi jaetaan tietoa konservoinnista ja Konservaattoriliitosta. Sivuilta löytyy myös konservointipalveluja tarjoavien jäsenten yhteystietoja. Sivujen ylläpitäjinä toimivat **Liisa Helle-Wlodarczyk** ja **Pia Klaavu**. Sivuja päivitettiin tarpeen mukaan. Verkkosivuilla on myös konservaattoreiden yhteydenpitoon tarkoitettu keskustelupalsta.

Yhteisöpalvelu Facebookissa Konservaattoriliitolla on oma sivunsa, joka toimii myös tiedotus-kanavana. Yhdistyksen sivun ylläpitäjinä toimivat yhdistyksen hallituksen jäsenet. Konservaattoriliitolle avattiin myös Instagram ja Twitter tilit.

Tiedotusvälineenä toimii myös konservaattoreiden sähköpostilista osoitteessa konservaattorit@lists.oulu.fi, jota ylläpitää **Jari Heinonen**. Kyseinen sähköpostilista ei ole Konservaattoriliiton virallinen tiedotuskanava, koska kaikki jäsenet eivät ole listalla ja listalla on myös henkilöitä, jotka eivät kuulu liittoon. Kyseinen sähköpostilista on erinomainen keskustelukanava ammattiin liittyvissä asioissa.

Syksyllä 2015 aloitettiin jäsentietojen päivitys, jotta jäsenten sähköpostiosoitteet olisivat liiton käytettävissä jatkossa liiton sisäiseen tiedottamiseen. Myös jäsenlaskut tullaan jatkossa lähettämään sähköpostilla. Tällä kanavalla tiedotetaan jatkossa virallisia ilmoituksia, kuten Konservaattoriliiton lehden ilmestyminen internetissä, sekä muistutukset vuosikokouksiin liittyvistä asioista.

Pohjoismaisella konservaattoriliitolla on yhteiset verkkosivut muiden pohjoismaisten osastojen kanssa osoitteessa: www.nordiskkonservatorforbund.org. Sivuja päivitetään jatkuvasti. Vetovastuu on Norjan osastolla.

Kansainvälinen toiminta

NKF:n liittoneuvoston vuosikokous pidettiin 20.10.2015 Helsingissä. Suomen osaston puolesta kokoukseen osallistui puheenjohtaja Jaana Kataja. Kokouksessa käsiteltiin jäsenmaiden edellisen vuoden toimintaa, liittoneuvoston taloutta ja keskusteltiin tulevista koulutuksista ja kongresseista. Liittoneuvosto tapasi IIC:n presidentin **Sarah Staniforthin**.

NKF on The International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works:n (IIC) Nordic IIC group. IIC on perustettu 1950, sen kotipaikka on Lontoo. Konservaattoriliiton suomen osaston IIC-yhteyshenkilönä toimii IIC:n Council Member **Tiina Sonninen**. Hallituksen yhteyshenkilöksi valittiin vuonna 2014 Marleena Vihakara.

PKL on European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations -järjestön (E.C.C.O.) varsinainen jäsen. E.C.C.O. on perustettu 1991 ja sen kotipaikka on Bryssel, Belgia. E.C.C.O.:ssa on 19 jäsenliittoa. Sen tarkoituksena on kehittää konservointiprofessiota. PKL ja sen jäsenet ovat sitoutuneet noudattamaan E.C.C.O.:n ammattieettisiä sääntöjä. E.C.C.O.:n yleiskokous pidettiin Bratislavassa Slovakiassa 20.4.2015. Yleiskokouksessa käsiteltiin E.C.C.O.:n taloudellista tilannetta ja strategiaa. Keskustelua käytiin konservointiin ja kulttuuriomaisuuden säilyttämiseen liittyvistä lainsäädännöstä ja EUn suhteesta niihin, sekä kerrottiin 2015 tehtävästä eri maiden lainsäädäntöön liittyvästä kyselystä. **Mari Lenck** toimii yhdistyksen E.C.C.O. -yhteyshenkilönä.

PKL on Europa Nostra -järjestön (EuNo) jäsen. EuNo on eurooppalainen kulttuuriperintöä vaaliva kansalaisjärjestö, jonka päämääränä on suojata Euroopan kulttuuriperintöä ja tarjota vahva verkosto alan keskustelulle. Järjestö myös palkitsee vuosittain parhaita kulttuuriperintömme suojelemisen hankkeita ja projekteja, edistää suojelupolitiikkaa ja korkeita standardeja kulttuuriperinnön suojelutoimissa sekä pyrkii kampanjoimaan kaikkia uhkia vastaan, jotka kohdistuvat herkkiin rakennuksiin, paikkoihin ja maisemiin. PKL:n EuNo-yhteyshenkilönä toimii Katja Luoma. Europa Nostra Finlandin vuosikokous järjestettiin 18.3.2015 Rakennustietosäätiön tiloissa, Helsingissä. Tilaisuudessa käsiteltiin myös rakennuskonservoinnin tilaa ja tulevaisuuden näkymiä. Vuoden 2016 Seitsemän uhanalaisinta -ohjelman (The 7 Most Endangered) finaalikierrokselle valittiin 14 kulttuuriperintökohdetta. Myös Malmin lentokenttä on mukana listalla. Vuoden 2015 kulttuuripalkinnot jaettiin Oslossa kesäkuussa. **Katja Luoma** osallistui kongressiin. Tänä vuonna yksi palkinnon saaneista oli Alvar Aallon vuonna 1935 valmistuneen Viipurin kirjaston restaurointi, joka sai kiitosta suomalaisten ja venäläisten välisestä hyvästä yhteistyöstä.

PKL on CEN/TC 346 seurantaryhmän jäsen. Kulttuuriperinnön vaalimisen seurantaryhmän SR 216 tehtävänä on toimia alaansa liittyvän standardisoinnin kansallisena asiantuntijaelimenä. SR216 seuraa ja vaikuttaa toimialansa eurooppalaiseen standardisointiin, ottaa kantaa standardiehdotuksiin ja päättää kääntämisestä. Seurantaryhmän toimiala on sama kuin komitean CEN/TC 346, joka on ainoa eurooppalainen standardisoimiskomitea vastaten kulttuuriperinnön vaalimiseen liittyvien standardien valmistelusta. Sen alaisuudessa laaditaan mm. korjausrakentamista, konservointia, valaistusta, energiatehokkuutta, pakkauksia ja kuljetusta, kokoelmien säilymisen turvaamista, sisä- ja ulkopuolisen ilmaston mittaamista ja konservointiprosessia käsittelevät standardit. PKL:a edustaa kansallisessa seurantaryhmässä Riitta Koskivirta. Konservaattoriliitto otti kantaa seurantaryhmällä suomennettavana olleeseen SFS-EN 15898:2011 Conservation of cultural property -standardin suomennokseen vaaliminen-sanan käytöstä konservointi-sanan paikalla.

Toimitilat

Yhdistyksellä ei ole varsinaisia toimitiloja, vaan tiloja vuokrataan tarvittaessa. Yhdistyksen postiosoite on Museoliiton toimiston osoite. Yhdistyksellä on arkistokaappi, jonka sijoituspaikka on Metropolia Ammattikorkeakoulun konservointiosaston tiloissa Vantaalla. Lisäksi yhdistyksellä on arkistomateriaalia Toimihenkilöarkistossa.

Kongressi - Monumental Treasures

Vuoden 2015 tärkein ja vaativin haaste oli 21.10.-23.10.2015 järjestetty Monumental

Treasures – Preservation and Conservation XX NKF -kongressi. Kongressityöryhmän vetäjänä toimi Maarit Jones. Kongressityöryhmään kuului: Nina Jolkkonen-Porander, Jaana Kataja, Mari Lenck, Katja Luoma, Mari Saari, Marleena Vihakara, Kaisu Voutilainen, Anna Rajainmaa, Kaarina Holmqvist, Erika Tiainen, Satu Haapakoski, Stina Björklund sekä taloudenhoitaja Henna Koskinen. Kongressityöryhmä kokoontui 14 kertaa. Kongressityöryhmän sisällä toiminut julkaisutyöryhmä kokoontui erikseen 10 kertaa. Kongressityö perustui vapaaehtoisuuteen.

Liittoneuvoston ehdotuksesta kongressin teemaksi otettiin monumentaalisten kulttuuriperintökohteiden säilyttäminen ja konservointi, jonka työryhmä halusi koskevan kaikkia konservointialoja sekä käsittelevän toimijoiden välistä yhteistyötä. Aihe sopi erinomaisesti toteutettavaksi Helsingissä, missä oli meneillään Presidentinlinnan, Kansalliskirjaston sekä Eduskuntatalon peruskorjaukset, joihin sisältyi konservointiprojekteja.

Kongressikieleksi valittiin englanti, koska luennoitsijoita ja osallistujia toivottiin myös Pohjoismaiden ulkopuolelta. Kongressiin osallistui 222 henkilöä 14 eri maasta.

Esitelmähaku julkaistiin keväällä useita konservointi- ja kulttuuriperintöalan kansainvälisiä kanavia hyödyntäen. Sen runsaasta ja tasokkaasta annista (51 kpl) valittiin 20 esitelmää ja 11 posteriehdokasta. Erikseen kutsuttuja, kongressiin ja konservointiin liittyviä keynote-puhujia oli mukana 6. Kongressin avauspuheenvuoron piti Jukka Jokilehto, Special Advisor to the Director General of ICCROM, Finland. Loppupuheenvuoron piti Sarah Staniforth, President of the International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works (IIC),United Kingdom.

Kongressijulkaisun toteuttamiseen osallistui julkaisutyöryhmän lisäksi artikkeleiden kommenttilukijoina useita konservaattoreita, artikkelit käytettiin kielentarkastuksessa ja taittopohjan, johon julkaisutyöryhmä taittoi artikkelit, teki graafikko. Julkaisua painettiin yhteensä 450 kappaletta. Julkaisua jaettiin osallistujille ja kaikille kongressin kanssa tekemisissä olleille tahoille. Julkaisua annetaan maksutta museo- ja konservointialan organisaatioille. Museovirasto tilasi omaan käyttöönsä julkaisuja 20 kpl.

Kongressipaikaksi valittiin Suomen Kansallismuseon auditorio ja sponsorisopimus ts. vapautus tilavuokrasta sovittiin lokakuussa 2014. Kongressin rahoitusta varten luotiin apuraha- sekä sponsoriohjelma. Apurahoja anottiin 14 kpl. Apurahoja saatiin 3 kpl (Svenska kulturfonden, Waldemar von Frenkells stiftelse ja Museoalan ammattiliitto). Kongressia sponsoroi rahallisesti 8 yritystä. Myös vierailukohteet ja iltatilaisuuden viettopaikka Helsingin kaupunginmuseon Hakasalmen huvila olivat kongressille maksuttomia. Kongressin visuaalinen ilme tilattiin Supergroup Studios Brand Identity Design -yritykseltä.

Torstai-iltapäivän ekskursiokohteet olivat Tamminiemen museo ja huvimaja, Presidentinlinna, Kansalliskirjasto, Seurasaaren ulkoilmamuseo ja rakennuskonservointikeskus, Hietaniemen hautausmaa sekä yksi Helsingin ulkopuolella sijaitseva kohde, Paimion parantola.

Kongressi sai erinomaista palautetta ja täytti työryhmän sekä kongressivieraiden odotukset. Kongressi mainittiin Yleisradion kulttuuriuutisissa 21.10.2015.

Muu toiminta

Metropolia-ammattikorkeakoulun konservaattoriopiskelijoita tutustutettiin Konservaattoriliiton toimintaan kongressin myötä; paperikonservoinnin opiskelijat avustivat kongressipäivinä ja kongressi välitettiin videoyhteydellä koululla oleville opiskelijoille. Konservaattoriliitto oli myös esittelemässä toimintaansa konservaattoriopiskelijoiden pikkujouluissa Metropolia ammattikorkeakoululla 10.12.2015. Konservaattoriliitto kustansi illan ruokatarjoilut.

PKL jakoi vuonna 2015 apurahoja neljälle kongressissa esityksen tai posterin tehneelle jäsenelle. Apurahan saivat Hanne Mannerheimo, Suvi Leukumaavaara, Susanna Eklund ja Nina Robbins.

Yhdistys mahdollistaa konservoinnin eri erikoistumisalojen työryhmien toiminnan. Työryhmät toimivat ja suunnittelevat tapahtumansa itsenäisesti. Järjestelyihin on mahdollista saada avustus. Rakennuskonservaattoreilla on oma sähköpostilista pkl.konsti@gmail.com. Tekstiilikonservaattoreilla on oma sähköpostilista: tekons@googlegroups.com.

PKL:n Suomen osaston 50-vuotisjuhlavuoden kunniaksi vuonna 2013 tehty näyttely konservoinnista oli esillä 4.2.-24.5.2015 Haminassa Haminan museolla. Konservaattoriliiton esitteitä ja vaurio-kortteja jaettiin PR-käyttöön.

Talous

Opetusministeriö myönsi vuonna 2015 yhdistykselle 12 000 euron suuruisen avustuksen jäsentiedotukseen ja järjestöpalvelujen ostamiseen.

Yhdistyksen tilinpäätös oli 2903,82 euroa alijäämäinen. Jäsenmaksut pysyivät vuonna 2015 ennallaan ja olivat varsinaisten jäsenten ja liitännäisjäsenten osalta 48 euroa sekä opiskelija-jäsenten osalta 42 euroa. Yhteisökannattajajäsenten osalta jäsenmaksu oli 120 euroa. Eläkkeellä oleville konservaattoreille yhdistys myönsi anomuksesta 50 %:n alennuksen jäsenmaksusta.

Yhdistys maksoi E.C.C.O. -jäsenyydestä 1066 euroa, yhteispohjoismaisesta lehdestä MOK 3433,46 euroa ja NKF:n liittoneuvoston kuluja 161 euroa, sekä Eu-No-jäsenyydestä 250 euroa ja CEN- seurantaryhmän jäsenyydestä 900 euroa.

Vaikka yhdistyksen talous on vakaalla pohjalla ja tasapainossa, se on täysin riippuvainen Opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksesta.

Hallitus 24.2.2016

POHJOISMAISEN KONSERVAATTORILIITON SUOMEN OSASTO ry

NORDISKA KONSERVATORFÖRBUNDETS FINLÄNDSKA SEKTION rf

NORDIC ASSOCIATION OF CONSERVATORS FINNISH SECTION ra

KEVÄTKOKOUS

Kevätkokous
17.3.2016 klo 17:00
Silja Symphony kokoustila
Pöytäkirja

1 Kokouksen avaus
Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry:n puheenjohtaja Jaana Kataja avasi kevätkokouksen klo 16:56.

2 Kokouksen järjestäytyminen
Puheenjohtajaksi valittiin Jaana Kataja, sihteeriksi valittiin Kaisa Kantanen sekä pöytäkirjantarkastajiksi ja ääntenlaskijoiksi Riitta Koskivirta ja Anna Aaltonen.

3 Osanottajien toteaminen ja valtakirjojen tarkastaminen
Kokouksen osanottajalista on pöytäkirjan liitteenä (liite 1). Ei valtakirjoja.

4 Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen
Todettiin kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

5 Kokouksen esityslistan hyväksyminen
Hyväksyttiin kokouksen esityslista muutoksitta (liite 2).

6 Ilmoitusasiat
PKL:n hallituksen puheenjohtaja **Jaana Kataja** kertoi, että liittoneuvoston jatkokoulutuskurssia Kööpenhaminassa ei järjestetä suunnitelmien mukaan tänä vuonna, vaan vasta ensi vuonna.

Kataja kertoi edelleen, että PKL jakaa jäsenille stipendejä, mm. jatkokouluttautumiseen. Viimeisimmässä PKL:n lehdessä on hakuohjeet kaikkiin stipendeihin.

PKL:n E.C.C.O. -yhdyshenkilö **Mari Lenck** päivitti kuulumiset E.C.C.O.:n osalta. Lenck osallistuu Jaana Katajan kanssa E.C.C.O.:n yleiskokoukseen kesäkuussa. Tuolloin järjestetään myös E.C.C.O.:n jäsenmaiden puheenjohtajien kokous järjestön 25-vuotisjuhlan johdosta. Vuonna 2015 on vastattu E.C.C.O.:n kyselyyn liittyen jäsenmaiden konservaattorin työhön liittyviin lainsäädäntöihin. Vastaus kyselyyn laadittiin museoliiton lakimiehen avustuksella. E.C.C.O.:n asioita on mahdollista seurata tarkemmin järjestön nettisivujen Short news:stä.

EuNo:n osalta PKL:n varapuheenjohtaja Mari Saari kertoi, että Malmin lentokenttä on valittu yhdeksi Euroopan uhanalaisimmista kohteista Euroopassa.

PKL:n CEN-seurantaryhmän edustaja Riitta Koskivirta esitteli ryhmän aikaansaannoksia vuonna 2015. Seurantaryhmä mm. kommentoi EU:n komitean standardiehdotuksia sekä seuraa, mitä standardien osalta tapahtuu ja miten ne soveltuvat Suomen olosuhteisiin. CEN/TC346 työryhmissä on 33 toimijaa eri maista. Suomen seurantaryhmä vastaa Suomen kannanotoista standardiehdotuksiin ja käy läpi voimaan tulevat standardit sekä arvioi, mitkä niistä olisi hyvä kääntää suomeksi. Vuonna 2016 tullaan julkaisemaan suomeksi käännetty ”Tärkeimmät yleiset termit ja määritelmät” -standardi SFS-EN 15898:2011. Seurantaryhmä käsittelee, seuraa standardeja ja antaa tarvittaessa lausuntoja. SFS:n nettisivuilla voi kaikki tutustua hyväksyttyihin standardeihin, ja näitä voi ehdottaa tarvittaessa suomennettavaksi.

MoK:n osalta ei päivitettävää.

Jaana Kataja mainitsi vielä syksyn menestyksekkään Monumental Treasures – Preservation and Conservation -kongressin 21.- 23.10.2015 Suomen kansallismuseon auditoriossa. Viimeisin konservaattoriliiton lehti käsittelee kongressia. Kongressijulkaisu tullaan julkaisemaan myös sähköisen kanavan kautta. Painettua julkaisua voi tiedustella Jaana Katajalta tai Anna Rajainmaalta.

Mari Lenck kertoi, että syksyn koulutuspäivä 2016 tullaan järjestämään HAM:ssa 21.10.2016 aiheena ”Making of Yayoi Kusama” eli näyttelyn rakentamisen esittelyä moniammatillisesta näkökulmasta.

Jaana Kataja päivitti liiton lehden tilanteen. Lehtiuudistus on vireillä, tähän uudistukseen kuului jo aiemmin tehty päätös lehden toimittamisesta 2 kertaa vuodessa. Tällä parannetaan lehden laatua ja annetaan lehden tekijöille enemmän aikaa. Lehden osalta on ollut käynnissä nimikilpailu. Koska ehdotuksia ei tullut, jatketaan ”Konservaattori” nimellä. Käytännössä lehtiuudistus suurentaa lehden kokoa ja lehdelle tehdään uusi taittopohja graafisen suunnittelijan toimesta (SuomiDesign). Seuraava lehti ilmestyy viimeistään 7.10.2016.

Marleena Vihakara muistutti, että lehden osalta otetaan mielellään vastaan uudistusideoita, jotta se olisi mahdollisimman houkutteleva alan ihmisille ja muillekin. Lehden koon kasvaessa kuvien laatuun tulee kiinnittää jatkossa enemmän huomiota. Ohjeistus kirjoittajille tullaan tekemään yhteistyössä graafisen suunnittelijan kanssa.

7 Vuoden 2015 toimintakertomuksen hyväksyminen
Mari Lenck esitteli vuoden 2015 toimintakertomuksen. Joistakin kohdista virisi keskustelua.

Jani Puhakka kommentoi CEN-seurantaryhmän kommentoimaa ”Tärkeimmät yleiset termit ja määritelmät” -standardia SFS-EN 15898:2011 ja esitti huolestuneisuutensa siinä vahvasti ”konservointi”-termin rinnalla käytetystä ”vaaliminen”-termistä. Jaana Kataja kertoi myös PKL:n hallituksen olevan tuohtunut asiasta. Riitta Koskivirta kertoi viimeisimmän suomennoksen olevan epälooginen näiden termien suhteen. Termistön julkaisun jälkeen sanasto tulee heijastumaan kaikkiin tuleviin standardeihin. Tämän takia on tärkeää, että asiaa kommentoidaan perustelujen kera. Tarvittaessa on pyrittävä uudistamaan termejä ja korjata sanasto.

Päivi Ukkonen pyysi vielä aplodit huikealle kongressille.

Anna Lehtinen kysyi toimintakertomuksessa mainittujen työryhmien toiminnasta. Jaana Kataja vastasi työryhmien olevan itsenäisiä PKL:n hallituksen toimista riippumattomia, joiden toiminnan PKL mahdollistaa. Todettiin, että työryhmien toiminnasta voisi tiedottaa enemmän, esimerkiksi laittamalla Konservaattori-lehteen eri työryhmien vastuuhenkilöt.

Päätettiin hyväksyä vuoden 2015 toimintakertomus kokouksessa esiin tullein korjauksin (liite 3).

8 Vuoden 2015 tilinpäätös
Vuoden 2015 tilinpäätöksen esitteli taloudenhoitaja Emmi Heinonen (liite 4). Hyväksyttiin tilinpäätös vuodelle 2015.

9 Tilintarkastajien lausunto 2015 tilien tarkastuksesta
Emmi Heinonen luki tilintarkastajien lausunnot.

Tilintarkastuksessa ei ole havaittu huomautettavaa tilintarkastajan eikä toiminnantarkastajan toimesta (liite 5).

10 Vastuuvapauden myöntäminen vuoden 2015 hallitukselle ja muille toimihenkilöille
Myönnettiin vastuuvapaus vuoden 2015 hallitukselle ja muille toimihenkilöille.

11 Jäsenhakemukset
Hyväksyttiin jäsenhakemukset seuraavasti (liite 6):
Eläkeläisjäseneksi:
Kirsti Harva
Varsinaisiksi jäseniksi:
Laura Salli
Eero Ehanti
Marja Valtonen
Linda Raitosalo
Opiskelijajäseneksi:
Eveliina Holopainen
Viivi Vierinen
Veera López – Lehto
Ilona Jaaranen
Annika Vänskä
Venla Martikainen
Anna voi Numers
Erno Virta
Jenni Suoniemi

12 Muut asiat
Jaana esitteli koulutuspäivän retkikohteiden käytännönjärjestelyitä.

Tekstiili-, paperi- ja rakennuskonservaattorityöryhmät sopivat kokoontumisen seuraavan päivän illaksi. Katri Lahti lupautui keräämään yhteenvedon työryhmistä.

Erkka Pajula totesi, että PKL:n puheenjohtajalta puuttuu nuija ja lupasi sorvata sellaisen.

Jaana Kataja kertoi, että PKL:n juhlavuodeksi tehty rekvisiittanäyttely olisi vapaana. Maarit Jones ilmoitti, että hän on ehdottanut sitä museoviraston kokoelmakeskukseen tai turvalaaksoon, mutta siirto ei ole vielä muuton takia ajankohtainen. Henna Koskinen kertoi, että Länsi-Uudenmaan maakuntamuseoon Tammisaaressa voisi ottaa näyttelyn. Eeva-Maria Tikka ilmaisi myöskin Museoviraston kiinnostuksen.

Jaana Kataja totesi, että näyttely on Haminassa ja se toimitetaan ensiksi Tammisaareen, jonne kuljetuskustannukset maksetaan.

13 Kokouksen päättäminen
Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 18:52.

Kokouksen puolesta
Jaana Kataja, pj
Kaisa Kantanen, sihteeri
Riitta Koskivirta, pöytäkirjantarkastaja
Anna Aaltonen, pöytäkirjantarkastaja

Liitteet
Esityslista (1)
Osallistujalista (2)
Toimintakertomus 2015 (3)
Tilinpäätös 2015 (4)
Tilintarkastajan lausunto (5)
Jäsenasiat (6)

TULOSLASKELMA

Pohjoismaisen Konservaattoriliiton Suomen osasto Ry

	1.1.2015 31.12.2015	1.1.2014 31.12.2014
Tuloslaskelma		
V a r s i n a i n e n T o i m i n t a		
TUOTOT		
Muut varsinaisen toiminnan tuotot	381,60	626,75
Varsinaisen toiminnan tuotot yhteensä	***381,60***	***626,75***
NKF KONGRESSI		
Osallistumismaksut	34 906,48	
Sponsorointi	21 000,00	
NKF kongressikulut	-56 145,86	
NKF kongressi yhteensä	***-239,38***	
KULUT		
Henkilösivukulut		
Koulutus		-920,30
Muut varsinaisen toiminnan kulut		
Hallituksen kulut	-1 196,16	-2 040,49
Liittoneuvosto	-672,01	-1 392,41
Jäsentiedotus	-12 347,68	-5 768,46
Kokouskulut	-1 481,70	-440,00
Toimistokulut	-242,00	-331,90
Meddeleser	-3 433,46	-5 790,02
ECCO	-1 475,12	-1 778,92
Ilmoitus- ja mainoskulut	-2 454,74	-1 184,99
Kirjanpito- ja tilintarkastuskulut	1 479,96	-1 157,04
Europa Nostra	-859,48	-200,00
Työryhmät	-481,80	-304,10
Kongressikulut		-2 127,46
Suomen Standardoimisliitto	-900,00	-800,00
Stipendit	-720,00	-200,00
Pankkikulut	-393,93	-326,23
Koulutus	-552,90	
Muut kulut	-103,10	-101,50
Muut varsinaisen toiminnan kulut yhteensä	***-28 794,04***	***-23 943,52***
TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	***-28 651,82***	***-24 237,07***
VARAINHANKINTA		
Tuotot		
Jäsenmaksut	12 093,00	11 545,00
Mainostulot	1 655,00	1 935,00
Varainhankinta yhteensä	***13 748,00***	***13 480,00***
TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	***-14 903,82***	***-10 757,07***
YLEISAVUSTUKSET		
Yleisavustukset	12 000,00	13 000,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	***-2 903,82***	***2 242,93***

TASE

Pohjoismaisen Konservaattoriliiton Suomen osasto Ry

Tase

Ajalta	**31.12.2015**	**31.12.2014**
V a s t a a v a a		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Siirtosaamiset	2 524,50	640,00
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	***2 524,50***	***640,00***
Rahat ja pankkisaamiset		
Danske -0264 78	6 974,43	11 449,94
Danske -5505 93	340,00	1 102,00
Danske -0898 47	1 610,09	787,94
Rahat ja pankkisaamiset yhteensä	***8 924,52***	***13 339,88***
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	***11 449,02***	***13 979,88***
V a s t a a v a a Y h t e e n s ä	***11 449,02***	***13 979,88***

Ajalta	**31.12.2015**	**31.12.2014**
V a s t a t t a v a a		
OMA PÄÄOMA		
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	8 467,58	6 224,65
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-2 903,82	2 242,93
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	***5 563,76***	***8 467,58***
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Ostovelat		
Ostovelat	631,16	4 410,70
Muut velat		
Siirtovelat	5 254,10	1 101,60
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	***5 885,26***	***5 512,30***
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	***5 885,26***	***5 512,30***
V a s t a t t a v a a Y h t e e n s ä	***11 449,02***	***13 979,88***

nkf fi
POHJOISMAINEN KONSERVAATTORI-LIITTO SUOMI

Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry
Nordiska konservatorförbundets finländska sektion rf

Kokouskutsu
Sääntömääräinen syyskokous

Perjantaina 4. marraskuuta 2016, alkaen klo 15:00
Helsingin taidemuseo HAM (Tennispalatsi)
Eteläinen Rautatiekatu 8,
00100 Helsinki

Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat.
Kokouksessa kahvitarjoilu.

Tervetuloa!
Hallitus